

**Univerzita Karlova**

**Filozofická fakulta**

Ústav informačních studií a knihovnictví

# **Bakalářská práce**

Mgr. Petra Švarcová

**Elektronické informační zdroje pro fyzioterapii**

Electronic information resources for physiotherapy

Praha 2017

Vedoucí práce: Mgr. Adéla Jarolímková, Ph.D.

Chtěla bych poděkovat vedoucí mojí bakalářské práce Mgr. Adéle Jarolímkové, Ph.D. za odborné a vstřícné vedení, praktické připomínky, povzbuzování a čas strávený při společných konzultacích. Děkuji též za cennou zpětnou vazbu Mgr. Jakubu Fialovi a mým spolužákům Gabriele Modřanské a Jiřímu Ludvíčkovi. Zvláštní dík za trpělivost a podporu pak patří mému muži a celé rodině.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 26. července 2017

*[vlastnoruční podpis]*

.....

Jméno a příjmení

## **Abstrakt**

Cílem bakalářské práce je zmapování elektronických informačních zdrojů pro fyzioterapii. V úvodní části je vymezen termín fyzioterapie, zejména s vazbou na studijní vysokoškolské programy oboru. V další části je proveden popis, zhodnocení a porovnání vybraných elektronických zdrojů. Klíčem k výběru popisovaných elektronických zdrojů byla doporučení odborných společností z různých míst světa a České republiky a informace z článků věnujících se této problematice publikované v odborných periodikách.

V praktické části je následně ověřena dostupnost těchto zdrojů v České republice. Na základě studia a výstupů z praktické části je kriticky nahlédnuto informační zabezpečení oboru fyzioterapie v ČR z hlediska elektronických informačních zdrojů. Posuzována je dostupnost zdrojů pro pregraduální přípravu fyzioterapeutů a pro fyzioterapeuty působící v praxi v České republice.

### **Klíčová slova:**

Elektronické informační zdroje, databáze, fyzioterapie, medicína založená na důkazu, praxe založená na důkazu, chování při vyhledávání informací, informační gramotnost, informační služby, zdroje informací, vzdělávání.

**Abstract in English:**

The aim of this bachelor thesis is to map electronic information sources for physiotherapy. The first part defines the term physiotherapy, especially with relation to undergraduate study programs in this field. The next part describes, evaluates and compares selected electronic sources. The key to choosing the described electronic resources were the recommendations of professional associations from various parts of the world, and the Czech Republic and informations from articles dealing with this issue published in professional journals.

In the practical part is subsequently verified availability of these resources in the Czech Republic. Based on the study and the outcomes of the practical part, the information support of physiotherapy in the Czech Republic in terms of electronic information resources is critically inspected. The availability of resources for the undergraduate training of physiotherapy students, and physiotherapists working in practice in the Czech Republic is assessed.

**Klíčová slova (anglicky):**

Electronic Information Resources, Databases, Physiotherapy, Physical Therapy, Evidence Based Medicine, Evidence Based Practice, Information Seeking Behaviour, Information Literacy Skills, Information Services, Information Resources, Education.

## OBSAH

<b>PŘEDMLUVA</b> .....	<b>8</b>
<b>1 ÚVOD</b> .....	<b>10</b>
<b>2 FYZIOTERAPIE</b> .....	<b>13</b>
2.1 <b>DEFINICE FYZIOTERAPIE</b> .....	<b>13</b>
2.2 <b>VZDĚLÁVÁNÍ FYZIOTERAPEUTŮ, PRIORITY VÝZKUMU</b> .....	<b>13</b>
2.3 <b>SYSTÉM KONTROLY KVALITY POSKYTOVANÉ PÉČE V OBORU A JEHO SROVNÁNÍ SE ZAHRANIČÍM</b> .....	<b>14</b>
<b>3 ELEKTRONICKÉ INFORMAČNÍ ZDROJE A JEJICH DĚLENÍ</b> .....	<b>15</b>
3.1 <b>EIZ Z HLEDISKA TEMATICKÉHO A OBOROVÉHO DĚLENÍ</b> .....	<b>15</b>
3.2 <b>EIZ Z HLEDISKA TECHNICKÉHO ZPŘÍSTUPNĚNÍ</b> .....	<b>15</b>
3.3 <b>EIZ Z HLEDISKA TYPU ZPRACOVÁNÍ</b> .....	<b>16</b>
3.3.1    Databáze profesionálních informací .....	16
3.3.2    Digitální knihovny, e-knihy, e-časopisy .....	16
3.3.3    Webové stránky, portály .....	17
3.4 <b>EIZ DLE PŘÍSTUPU</b> .....	<b>17</b>
3.4.1    Volně dostupné zdroje .....	17
3.4.2    Profesionální (komerční) zdroje.....	17
<b>4 FYZIOTERAPIE A EVIDENCE BASED PRACTISE</b> .....	<b>18</b>
4.1 <b>PROCES EVIDENCE BASED PRACTICE (EBP)</b> .....	<b>18</b>
4.2 <b>CO JE TO DŮKAZ?</b> .....	<b>19</b>
4.3 <b>KDE VYHLEDÁVAT VĚDECKÉ DŮKAZY?</b> .....	<b>21</b>
<b>5 INFORMAČNÍ CHOVÁNÍ FYZIOTERAPEUTŮ</b> .....	<b>22</b>
<b>6 ELEKTRONICKÉ INFORMAČNÍ ZDROJE PRO FYZIOTERAPII</b> .....	<b>23</b>
6.1 <b>DATABÁZE</b> .....	<b>23</b>
6.1.1    The Allied and Complementary Medicine Database – AMED .....	23
6.1.2    Medline .....	24
6.1.3    Embase .....	25
6.1.4    Physiotherapy Evidence Database – PEDro .....	26
6.1.5    CINAHL.....	29
6.1.6    The Cochrane Central Register of Controlled Trials (CENTRAL) .....	29

6.2	VYBRANÉ ODBORNÉ ČASOPISY PRO FYZIOTERAPII.....	31
6.3	WEBOVÉ STRÁNKY VYBRANÝCH ODBORNÝCH FYZIOTERAPEUTICKÝCH SPOLEČNOSTÍ.....	39
7	ZÁVĚR.....	43
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:.....	45
8.1	CITACE VYBRANÝCH ELEKTRONICKÝCH ČASOPISŮ (ABECEDNĚ): .....	49
8.2	CITACE VYBRANÝCH DATABÁZÍ (ABECEDNĚ): .....	50
9	SEZNAM OBRÁZKŮ: .....	51
10	SEZNAM TABULEK:.....	52
11	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK: .....	53
12	PŘÍLOHA I.: VYSOKÉ ŠKOLY ZAJIŠŤUJÍCÍ PREGRADUÁLNÍ STUDIUM FYZIOTERAPIE V ČR.....	56
13	PŘÍLOHA II.: EIZ JEDNOTLIVÝCH FAKULT POSKYTUJÍCÍCH PREGRADUÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ .....	57
14	PŘÍLOHA III.: SROVNÁVACÍ TABULKA JEDNOTLIVÝCH DATABÁZÍ.....	59
15	PŘÍLOHA IV.: UNIVERZITY A NLK A ZASTOUPENÍ JEDNOTLIVÝCH DATABÁZÍ: .....	61
16	PŘÍLOHA V.: DOSTUPNOST VYBRANÝCH ODBORNÝCH ČASOPISŮ V ČR.....	64

## Předmluva

Jedním z důvodů, proč jsem se po téměř dvaceti letech praxe ve fyzioterapii rozhodla pro studium knihovnictví a informační vědy bylo přesvědčení, že by mé dosavadní vzdělání mohlo být v novém oboru užitečné a dosažené znalosti z obou oborů bude možné vzájemně zkombinovat. Původní teoretická představa byla následně posílena během mé praxe v rámci studia v Národní lékařské knihovně. Mezi její uživatele nepatří zdaleka jen lékaři, ale silně jsou zastoupeni mj. právě studenti fyzioterapie. V rámci praxe jsem měla možnost seznámit se i se službami rešeršního oddělení, t.č. pod vedením Mgr. Adély Jarolímkové, PhD. Když jsem o pár let později hledala vhodné téma pro svou bakalářskou práci, potkala jsem paní doktorku Jarolímkovou v ÚISKu v Jinonicích. Z rozhovoru vzešla nabídka na téma této bakalářské práce „Elektronické informační zdroje ve fyzioterapii“ a kruh se uzavřel.

Zpracování tématu však nebylo tak snadné, jak se na první pohled zdálo. V českém jazykovém prostředí bylo obtížné dohledat relevantní literaturu, většina pramenů pochází z anglosaského prostředí. Další nesnází, dovolila bych si říci obou oborů, je absence či nejednotnost českých ekvivalentů anglických názvů v rámci odborné terminologie.

Také samotná náplň fyzioterapie jako zdravotnického oboru je v rámci různých zemí a zdravotních systémů chápána odlišně. Jednotícím prvkem, který je hlavním důvodem pro vyhledávání informací, v dnešní době zejména v prostředí elektronických informačních zdrojů (EIZ), je trend či hnutí zvané Evidence Based Medicine (EBM) - medicína založená na důkazu. Objevilo se v devadesátých letech minulého století a postupně přerostlo jako Evidence Based Practice – praxe založená na důkazu, i do ošetrovatelství a dalších zdravotnických oborů, včetně fyzioterapie.

Tradičním zdrojem informací pro fyzioterapeuty jsou znalosti a dovednosti získané během studia, účast na specializačních kurzech v rámci postgraduálního vzdělávání, odborná periodika a konference. V rámci současné informační společnosti, vzhledem k nárůstu objemu informací i díky elektronickému publikování, se do popředí zájmu dostávají EIZ. Nespornou výhodou profesionálních EIZ je, že jsou vytvářeny odborníky. Jedná se tedy o vysoce kvalitní, ověřené (recenzované) a aktuální informace. Tyto zdroje neobsahují jen bibliografické údaje, případně anotace, ale z velké části rovněž plné texty. Hlavní nevýhodou je jejich vysoká cena.

Po stránce obsahové odpovídá odevzdaná práce jejímu zadání. Veškeré bibliografické zdroje jsou citovány podle normy ISO 690:2010. Pokud by tato bakalářská práce alespoň



částečně přispěla k lepší orientaci v EIZ vhodných pro fyzioterapii, či nejméně vzbudila diskusi na toto téma, považovala bych čas strávený při jejím psaní za smysluplný.

# 1 Úvod

Každé rozhodnutí zdravotnického profesionála o diagnostickém či léčebném postupu u konkrétního pacienta by mělo být podle současných trendů ve zdravotnictví založeno na nejlepších dostupných vědeckých důkazech, jeho klinických zkušenostech a zároveň zohledňovat preference pacienta (Marečková, 2015). Tato praxe založená na důkazu (Evidence Based Practice, dále EBP) zahrnuje integraci nejlepších dostupných výsledků výzkumu s klinickou odborností a hodnotami pacienta v kontextu dostupných zdrojů (Tilson, 2011). EBP je chápána jako proces o pěti krocích, jak bude popsáno dále. První tři kroky – formulace klinické otázky (v jazyce informační vědy: formulování informační potřeby), vyhledávání nejlepších dostupných důkazů pro podporu klinické praxe a kritické zhodnocení nalezených relevantních důkazů jsou oblasti, které patří do kompetence nejen zdravotníků, ale zejména informačních specialistů.

Bakalářská práce si klade za cíl zmapovat vhodné informační zdroje k vyhledávání nejlepších vědeckých důkazů pro podporu klinické praxe ve fyzioterapii, se zaměřením na elektronické informační zdroje (EIZ). V praktické části je následně ověřena dostupnost vybraných EIZ v České republice. Bakalářská práce je členěna do šesti kapitol.

V úvodní části je definována fyzioterapie, včetně vymezení jejích činností a nároků kladených na obor. Je představen systém pregraduálního i postgraduálního vzdělávání fyzioterapeutů, priority výzkumu a systém kontroly kvality poskytované péče v oboru.

Další část práce je věnována obecným aspektům elektronických informačních zdrojů. Protože neexistuje jednotný pohled na dělení EIZ, použité členění je přizpůsobeno zaměření bakalářské práce. Nejčastějšími EIZ, kde fyzioterapeuti hledají odpovědi na své informační potřeby, jsou zejména webové stránky odborných společností (profesních organizací fyzioterapeutů), odborné časopisy, jejichž převážná část je publikována v elektronické podobě a odborné databáze.

Stejně jako ve většině zdravotnických oborů, také ve fyzioterapii je kladen důraz na objektivizaci diagnostických a terapeutických postupů v souladu s požadavky k zajištění tzv. Evidence Based Practice. Principy EBP ve fyzioterapii jsou představeny ve čtvrté kapitole. Pátá kapitola nastiňuje informační chování fyzioterapeutů na základě studia literatury.

Šestá kapitola představuje tři hlavní oblasti EIZ využívané pro uspokojování informačních potřeb fyzioterapeutů, zejména při vyhledávání důkazů pro podporu klinické

praxe. Podkapitola 6.1 popisuje šest databází: AMED, Medline, Embase, CINAHL, PEDro a CENTRAL (The Cochrane Central Register of Controlled Trials). V úvodu podkapitoly je zdůvodněn výběr těchto databází autorkou práce. Podkapitola 6.2 je určena popisu deseti elektronických časopisů pro fyzioterapii. Osm z nich patří mezi impaktované časopisy zařazené do první padesátky časopisů v JCR databáze WoS v kategorii rehabilitace. Dále je popsán jeden zástupce časopisů z ČR a jeden slovenský odborný časopis. Závěrečná podkapitola seznamuje s třetím nejpoužívanějším zdrojem informací pro fyzioterapeuty, a to webovými stránkami odborných společností v ČR, ale i ve světě. Klíčem k výběru popisovaných elektronických zdrojů byla doporučení odborných společností z různých míst světa i České republiky a informace z článků věnujících se této problematice publikované v odborných periodikách.

Na základě studia a výstupů z praktické části je v závěru práce vyhodnoceno informační zabezpečení oboru fyzioterapie v ČR z hlediska elektronických informačních zdrojů. Posuzována byla dostupnost zdrojů pro pregraduální přípravu fyzioterapeutů a pro fyzioterapeuty působící v praxi v České republice. Kromě psaní samotného textu byl značný objem práce a času věnován pohybu v elektronickém prostředí při vyhledávání a analyzování jednotlivých EIZ.

Závěrem praktická poznámka týkající se terminologie. Nejednoznačné chápání obsahu fyzioterapie ve světě a jejího zařazení do systému poskytování zdravotní péče situaci při vyhledávání informací značně komplikuje. V anglosaských zemích je fyzioterapie nejčastěji zařazována pod pojem **Allied medicine/health**. „Allied“ lze přeložit jako spřízněný, spojenecký; tento pojem zahrnuje odborníky ve zdravotnictví mimo medicínu, ošetrovatelství a farmacii. Do této skupiny je zařazována dále např. logoterapie, ergoterapie, klinická psychologie apod. V ČR tento pojem bývá často překládán jako „pomocné zdravotnické profese“. To dle mého názoru není úplně správné. Jinou variantou, s níž je možné se v literatuře setkat, je **Complementary medicine – komplementární medicína**. Ta bývá společně s medicínou alternativní zahrnuta do pojmu: komplementární a alternativní medicína (KAM). V knize „Alternativní medicína v České republice“ lze najít následující definici tohoto termínu: „*Komplementární a alternativní medicína je definována chybějícím přírodovědeckým vysvětlením, jež by bylo všeobecně lékařsky přijatelné, a nedostatečným klinickým prověřením účinku podle požadavků současné vědy*“ (Křížová, 2015). Toto tvrzení je však v rozporu s požadavky Evidence Based Physiotherapy – fyzioterapie založené na důkazu. Zároveň však ukazuje potřebu kvalitních klinických studií k ověření diagnostických i terapeutických postupů ve fyzioterapii pro potvrzení kreditu fyzioterapie jako klinického oboru. Pro vyhledávání

v českém jazyce a pro překlady se jako nejvhodnější varianta jeví zařazení fyzioterapie mezi **nelékařské zdravotnické obory**, jak vyplývá ze Zákona č. 96/2004 Sb.: Zákon o nelékařských zdravotnických povoláních.

## **2 Fyzioterapie**

### **2.1 Definice fyzioterapie**

Fyzioterapie je obor zdravotnické činnosti zaměřený na diagnostiku a terapii funkčních poruch pohybového systému. Prostřednictvím pohybu a dalších fyzioterapeutických postupů cíleně ovlivňuje funkce ostatních systémů včetně funkcí psychických.

Fyzioterapie svými specifickými prostředky zasahuje tam, kde pohyb a ostatní fyzické i psychické funkce jsou ohroženy procesem stárnutí, zraněním, nemocí nebo vrozenou vadou. K pohybové diagnostice používá fyzioterapie speciální kineziologické postupy a testy, fyzikální měření ke stanovení rozsahu pohybu v kloubech a stupně svalové síly, k vyhodnocení pohybových vzorů, posturálního a lokomočního chování pacienta. Diagnostické postupy vedou ke stanovení terapeutického plánu a ergonomického poradenství.

K terapii používá fyzioterapie neinvazivní léčebné prostředky fyzikální povahy. Je to především pohyb, a to aktivní i pasivní, mechanické podněty, gravitace, teplo, chlad, tlakové a vztlakové síly vodního prostředí uplatněné ve speciálních postupech, metodách a konceptech pohybové, manuální a reflexní terapie, ergonomické poradenství. Za účelem zhodnocení dosažených výsledků terapie probíhá průběžné a závěrečné vyšetření. O průběhu celého procesu fyzioterapie je vedena dokumentace.

Cílem fyzioterapie je zachování a obnovení optimální funkce pohybového systému. Pohyb, jako jeden ze základních atributů pojmu zdraví, působí na ostatní funkce organismu, včetně funkcí psychických (UNIFY ČR, 2015).

Fyzioterapie se uplatňuje ve většině klinických oborů u mnoha diagnóz, spojených s poruchou funkcí. Fyzioterapie je poskytována ve zdravotnických zařízeních státního i nestátního typu. Fyzioterapeuti pracují v lůžkových zařízeních (kliniky rehabilitačního lékařství, centra léčebné rehabilitace, fyzioterapeutická oddělení, lůžková oddělení klinických oborů), v ambulantních zařízeních, jako jsou centra léčebné rehabilitace, denní rehabilitační stacionáře či privátní praxe, a dále ve specializovaných léčebných ústavech a lázních.

### **2.2 Vzdělávání fyzioterapeutů, priority výzkumu**

Fyzioterapii provádí fyzioterapeut, který získal vzdělání dle schválených studijních programů MZČR.

Pregraduální příprava v oboru fyzioterapie v ČR probíhá ve dvou stupních – tříletý bakalářský a návazný dvouletý magisterský typ studia. Seznam institucí, které zajišťují pregraduální přípravu je uveden v příloze I.

Systém celoživotního vzdělávání zahrnuje specializační studium (atestaci) v oboru „aplikovaná fyzioterapie“ pro rehabilitační pracovníky, fyzioterapeuty absolventy VOŠ a bakalářských studijních programů na VŠ a dále specializační studium (atestace) ve specializační oblasti (oboru) pro fyzioterapeuty absolventy magisterských studijních programů na VŠ. Postgraduální doktorské studium je zajišťováno fakultami, které ho mají akreditované v souladu s VŠ zákonem, ne však v oboru fyzioterapie. Postgraduální vzdělávání formou kurzů, seminářů apod. je organizováno NCO NZO Brno, IPVZ Praha a jednotlivými akreditovanými centry vzdělávání.

Výzkumná pracoviště jsou z velké části součástí klinik a vysokých škol, kde probíhá výuka fyzioterapie. Výzkum je orientován k rozvoji diagnostických a terapeutických postupů ve fyzioterapii a na jejich objektivizaci, a to v souladu se současnými požadavky k zajištění tzv. evidence based practice.

### **2.3 Systém kontroly kvality poskytované péče v oboru a jeho srovnání se zahraničím**

V současné době není systém kontroly kvality poskytované péče vytvořen, je plánována tvorba legislativní normy pro tvorbu standardů kvality péče za spolupráce MZ ČR, zástupců klinických oborů a profesní organizace fyzioterapeutů ČR. Kvalita oboru fyzioterapie v České republice je srovnatelná se světovými trendy fyzioterapie. Fyzioterapeuti se pravidelně zúčastňují mezinárodních konferencí a seminářů v zahraničí pořádaných pod záštitou WCPT. Nedostatkem je roztržitost systému vzdělávání. Na vytvoření uceleného systému pre – i postgraduálního vzdělávání fyzioterapeutů, který bude mít zákonnou normu, se v současné době intenzivně pracuje, stejně tak i na vybudování systému řízení oboru na úrovni celostátní a regionální (UNIFY ČR, 2015).

### 3 Elektronické informační zdroje a jejich dělení

Protože předmětem této bakalářské práce jsou elektronické informační zdroje vhodné pro fyzioterapii, je tato kapitola věnována některým obecným aspektům elektronických informačních zdrojů. Krátce jsou též představeny typy EIZ, kde fyzioterapeuti nejčastěji hledají odpovědi na své informační potřeby – tedy obvykle na otázky spojené s diagnostickými a terapeutickými postupy užívanými v jejich praxi.

Elektronické informační zdroje jsou, stejně jako klasické papírové dokumenty, pramenem informací. Také v elektronické podobě nacházíme zdroje primární (např. e-kniha, celý text článku z databáze) i sekundární (elektronický katalog knihovny, bibliografická databáze). V obecné rovině je **elektronický informační zdroj** (dále EIZ) definován jako: „informační zdroj, který je uchováván v elektronické podobě a je dostupný prostřednictvím počítačových sítí nebo prostřednictvím jiných technologií distribuce digitálních dat (např. na discích CD-ROM). V bibliografickém popisu elektronických zdrojů se používá tohoto termínu pro obecné označení druhu dokumentu (Celbová, 2003).“

„Mezi elektronické informační zdroje (EIZ) můžeme zařadit jak zdroje volně dostupné na internetu, tak specializované databáze, elektronické verze odborných periodik, digitální knihovny, informace o patentech a normách nebo jiné elektronické dokumenty. Přístup k EIZ je často zprostředkován nějakou institucí, např. knihovnou, vysokou školou, podnikem, institucí státní správy či databázovým centrem (Papík, 2011, s. 65-66).“

Na dělení elektronických informačních zdrojů lze nahlížet z různých hledisek. Pro potřeby této práce uvádím následující členění:

#### 3.1 EIZ z hlediska tematického a oborového dělení

Zdroje zaměřené na konkrétní obor – oborové (např. PEDro), multioborové (např. Sage) nebo universální, všeobecné (např. Proquest, Ebsco).

#### 3.2 EIZ z hlediska technického zpřístupnění

Přístup k EIZ offline – účastník není připojen přímo k síti – komunikace probíhá v dávkovém režimu.

Přístup k EIZ online – účastník je připojen přímo k síti – komunikace probíhá přímo v reálném čase, interaktivně.

### **3.3 EIZ z hlediska typu zpracování**

#### **3.3.1 Databáze profesionálních informací**

Databáze je množina strukturovaných dat, které tvoří celek z hlediska tematiky nebo druhu uložených záznamů. Obsahem profesionálních databází jsou odborné informace (elektronické odborné články, knihy, bibliografické záznamy o člancích atp.). V databázích lze vyhledávat podle různých polí (hledisek) stejně jako v online katalogu např. podle názvu, autora, předmětu atd. Jednotlivá pole (hlediska) lze při vyhledávání kombinovat.

Databáze profesionálních zdrojů se nevztahují ke konkrétní knihovně či instituci a jejich literatuře, obsahují bibliografické záznamy a texty většinou zahraničních renomovaných odborných vydavatelů časopiseckých titulů. Profesionální databáze jsou placeným, tedy licencovaným zbožím. Výhodou profesionálních databází je garance kvality a věrohodnosti obsahu. Databází je mnoho typů, v praxi se můžeme nejčastěji setkat s:

Fulltextovými (plnotextovými) databázemi – plné texty původních dokumentů, které umožňují vyhledávání podle textových řetězců.

Bibliografickými databázemi – zpřístupňují pouze citace, odkazové informace o vydaných titulech knih, časopisů, článků či konferenčních sborníků. Mohou být doplněny abstrakty, klíčovými slovy apod. Např. Medline, Web of Science, Ulrich's Periodical Directory.

Faktografickými EIZ – textové, numerické nebo kombinované informace (statistická data, adresáře, katalogy, registry).

Obrazovými databázemi – zpřístupňují obrazové soubory, fotografie.

Audio, video, multimediálními databázemi – zvukové nahrávky.

Uvedené členění je spíše didaktické, řada dnešních databází je hybridní, například kombinace bibliografické databáze a fulltextové.

#### **3.3.2 Digitální knihovny, e-knihy, e-časopisy**

Jsou sbírky digitálních objektů různého druhu (textové, obrazové, zvukové, multimediální) spolu s metodami na jejich zpřístupnění, získávání, výběru, organizace, uchovávání (Fabián, 2012).



### **3.3.3 Webové stránky, portály**

Jedná se o zdroje informací ve formě vyhledávacích platforem, webových stránek profesních organizací, knihoven atd. Vybrané webové stránky fyzioterapeutických odborných společností v ČR i v zahraničí jsou uvedeny v 6. kapitole.

## **3.4 EIZ dle přístupu**

### **3.4.1 Volně dostupné zdroje**

Mezi tyto zdroje informací patří informace dostupné volně na internetu a volně dostupné databáze. Mohou být vytvářeny profesionály, ale i laiky. Kvalita informací se tedy značně liší. Informace z těchto zdrojů je nutné ověřovat ve více pramenech, je vhodné prověřit také zdroj informací. Obsahem jsou plné texty či sekundární informace.

### **3.4.2 Profesionální (komerční) zdroje**

Databáze, digitální knihovny (e-journals, e-books) vytvářené profesionály. Jedná se o vysoce kvalitní, ověřené (recenzované) a aktuální informace. Tyto zdroje z velké části nabízí plné texty, někdy jen anotace a bibliografické údaje. Pro přístup jsou využívána klientská rozhraní, databázová centra, intranet nebo strojově čitelné nosiče. V mnoha případech je možné využít i vzdáleného přístupu. Jedná se o placené informační zdroje (Krčál, 2013).

## 4 Fyzioterapie a Evidence Based Practise

Od zdravotnických pracovníků, tedy i fyzioterapeutů, se očekává, že jejich klinická rozhodování budou založena na důkazech. **Praxe založená na důkazech (EBP)** zahrnuje integraci nejlepších dostupných výsledků výzkumu s klinickou odborností a hodnotami pacienta, v kontextu dostupných zdrojů (Tilson, 2011).

Na základě přístupu EBP by každé rozhodnutí zdravotnického profesionála o diagnostickém či léčebném postupu u konkrétního pacienta mělo být založeno na nejlepších dostupných vědeckých důkazech, jeho klinických zkušenostech a zároveň zohlednit pacientovy preference (viz obr. 1). Jeden aspekt bez ostatních dvou není dostačující v komplexním přístupu péče o pacienta (Marečková, 2015).



Obr. 1 Vztah klinické praxe, vědeckých důkazů a samotných pacientů (upraveno dle Klugar, 2014)

### 4.1 Proces Evidence Based Practice (EBP)

EBP může být vnímána jako proces o několika krocích:

1. Formulace zodpověditelné klinické otázky
2. Vyhledání nejlepších dostupných důkazů
3. Kritické zhodnocení důkazů
4. Implementace nejlepších dostupných důkazů do praxe
5. Vyhodnocení a diseminace výsledků implementace (Marečková, 2015).

Prvním krokem EBP je formulace klinické otázky. „Přeloženo do terminologie informační vědy se jedná o formulování informační potřeby, čímž se dostáváme do oblasti

společného zájmu lékařů a informačních pracovníků (Jarolímková, 2004)“. Následuje vyhledávání důkazů. Přístup k nejlepším důkazům často zahrnuje vyhledávání klinických doporučených postupů (guidelines) nebo vysoce kvalitních přehledů výzkumu. Dalším krokem je kritické zhodnocení důkazů, jež zahrnuje hodnocení kvality a relevance. Následně je na rozhodnutí jednotlivých fyzioterapeutů, aby na základě svých zkušeností a znalostí, rozhodli, jakou intervenci poskytnout konkrétnímu pacientovi. Na závěr je důležité vyhodnotit dopady proběhlých postupů a intervencí, přehodnotit je a znovu podle potřeby hledat další důkazy (Marečková, 2015).

I další kroky procesu EBP, zejména vyhledání nejlepších dostupných důkazů a jejich kritické posouzení, úzce souvisí s kompetencemi a působností oborového knihovníka či informačního pracovníka. Proto je nutné EBP věnovat náležitou pozornost (Jarolímková, 2004). Protože cílem této práce je určit a analyzovat vhodné elektronické informační zdroje pro fyzioterapii, bylo další bádání v dostupné literatuře zaměřeno zejména na doporučení spojená s vyhledáváním důkazů.

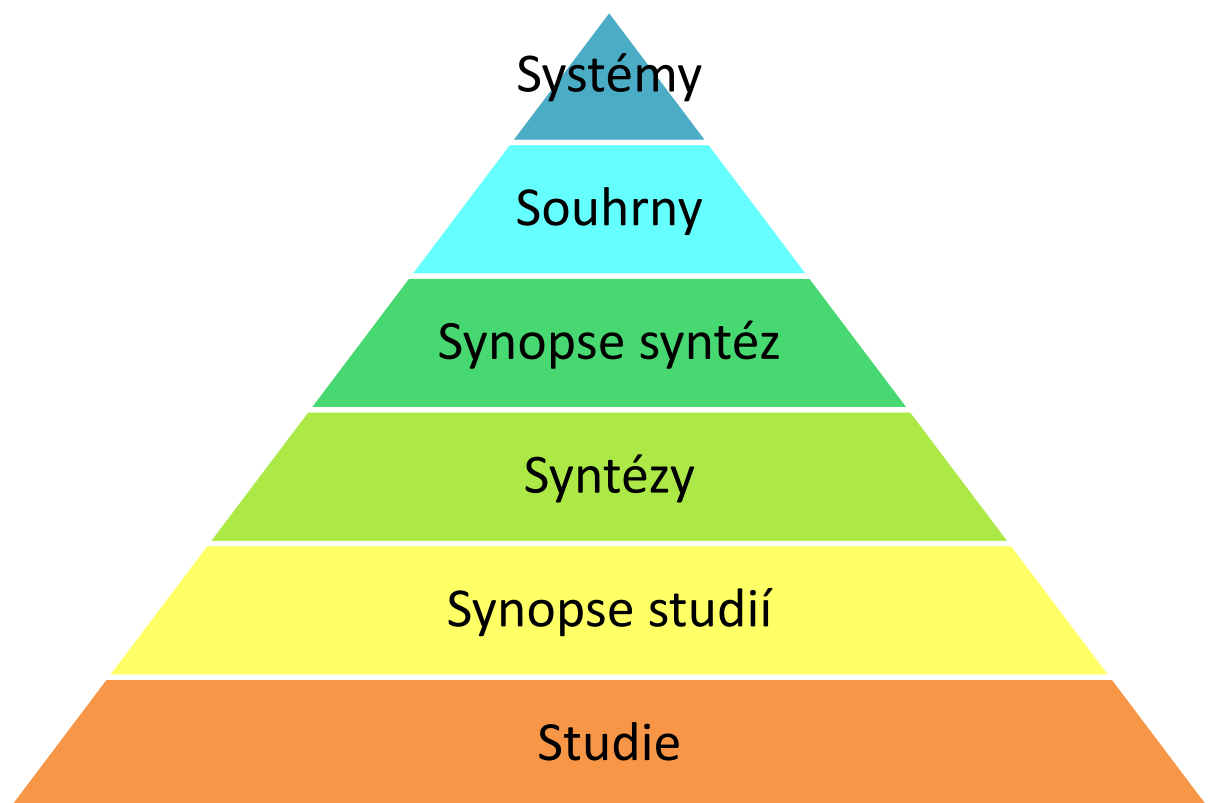
## 4.2 Co je to důkaz?

Nejlepší vědecké poznatky v daném oboru tvoří společnou zkušenost biomedicínské komunity, zpracovanou a vyhodnocenou podle zásad vědecké práce. Vychází z prací publikovaných v odborných periodikách. Konkrétní podoba studie (úroveň vědeckého důkazu) určuje její schopnost objektivně vypovídat o daném problému a možnost generalizovat získané závěry (DiCenso, 2009).

Hierarchie informačních zdrojů pro vyhledávání důkazů se znázorňuje pomocí tzv. **Hayesovy pyramidy („6S“)**, viz obr.2. Podle této pyramidy rozlišujeme následující typy informačních zdrojů:

- **Systémy:** jedná se o elektronické systémy pro podporu rozhodovacích procesů propojené s patientskými databázemi a využívající doporučené postupy.
- **Souhrny:** v Haynesově pojetí jde o systematicky zpracované komplexní dokumenty, které řeší určitou klinickou otázku. Obsahují rešeršní strategii a postupy kritického hodnocení studií.
- **Synopse syntéz:** jsou výsledkem recenze a kritické interpretace původních systematických přehledů. Hlavním smyslem tvorby tohoto typu literatury je úspora času při rozhodování, zda daný dokument splňuje očekávání uživatele a pomůže mu řešit vlastní klinickou otázku.

- Syntézy: tato kategorie zahrnuje **systematické přehledy**, případně meta-analýzy. Systematický přehled je možno definovat jako souhrn všech dostupných původních studií (publikovaných i nepublikovaných), které jsou vhodné pro zodpovězení určité klinické otázky.
- Synopse studií: jsou výsledkem recenze a kritické interpretace původních studií.
- Studie: patří mezi nejčastější zdroje informací o nových výsledcích lékařského a zdravotnického výzkumu (DiCenso, 2009).



*Obr. 2: Haynesova pyramida důkazů, převzato z: (DiCenso, 2009).*

Za nejlepší zdroje informací podporující klinické rozhodování jsou považovány prameny v horní části hierarchie důkazů.

### 4.3 Kde vyhledávat vědecké důkazy?

V současné době existuje nepřehledné množství informačních zdrojů pro zdravotnické profesionály i pacienty ve formě databází, vyhledávacích platforem, webových stránek profesních organizací, knihoven atd. (Marečková, 2015). V České republice je specializovanou knihovnou pro zajištění informační podpory rozvoje vědy a vzdělávání v medicíně a jí příbuzných oborech Národní lékařská knihovna (dále NLK). Uživatelé NLK mohou kromě jiných knihovnických a informačních služeb využít také vzdálený přístup k mnoha informačním pramenům, tedy bez omezení vzdáleností, navíc dvacet čtyři hodin denně, sedm dní v týdnu.

Bury (2003) v souvislosti s vyhledáváním nejlepších důkazů ve fyzioterapii odkazuje na vyhledávání doporučených postupů pro klinickou praxi (guidelines) nebo vysoce kvalitních přehledů výzkumu (systematické přehledy).

Systematické přehledy patří mezi hierarchicky nejvýznamnější typy publikací, protože se snaží vyčerpávajícím způsobem odpovědět na konkrétní klinickou otázku. Systematické přehledy nejsou jen shrnutím velkého množství důkazů, ale nabízejí rovněž vysvětlení rozdílů mezi publikovanými pracemi. Směřují k integraci existujících poznatků, vylepšují vědecké hypotézy a napomáhají stanovení nových směrů biomedicínského výzkumu.

Trvale sledovat nejnovější vědecký pokrok v oboru je vedle podmínky dostupnosti zdrojů, především časově náročné. Existuje však řada databází nejlepších vědeckých poznatků (důkazů), o které se lze v běžné praxi opřít. (Marečková, 2015). Popis šesti vybraných databází vhodných pro fyzioterapii je proveden v šesté kapitole.

## 5 Informační chování fyzioterapeutů

Informační chování fyzioterapeutů velmi úzce souvisí s tématickým zaměřením této bakalářské práce. Problematika by si zasloužila větší pozornost, nicméně vzhledem k rozsahu a cílům práce jsou v této kapitole zmíněny jen některé důležité aspekty.

Z výzkumu Turnera a Whitfielda vyplývá, že hlavní základnou pro rozhodování fyzioterapeuta o léčebné intervenci u pacienta jsou techniky naučené během odborné přípravy, podněty od kolegů, zkušenosti s předchozími pacienty a praktické dovednosti získané na odborných kurzech (Turner, 1997). Využívání informací z časopisových článků uvedlo méně než 30 % respondentů. Dle Jette (2015) čte 17 % dotázaných fyzioterapeutů méně než 2 články a 65 % provádí méně než 2 vyhledávání v databázi měsíčně.

Jette dále zaznamenal, že důvodem, proč se mnozí z dotazovaných fyzioterapeutů málo spoléhají na literaturu založenou na důkazech, je nedůvěra v použitelnost výsledků výzkumu v jejich praxi (Jette, 2015). Nieuwboer uvádí jako hlavní dvě překážky nedostatek času a nedostatečný přístup ke zdrojům a dále poznamenává, že pro některé oblasti fyzioterapie důkazy jednoduše neexistují (Kronenfeld, 2007).

Stejně jako ve většině zdravotnických profesí jsou nejdůležitějším zdrojem důkazů pro fyzioterapii odborné časopisy. Bylo však zjištěno, že velká část výzkumů ve fyzioterapii se nachází v časopisech mimo její oblast (Wakiji, 1997). Z výsledků studie publikované Turnerovou a Whitfieldem (2009) dále vyplývá, že fyzioterapeuti zřídka hledají informace o výzkumu v časopisech mimo svůj obor.

Vedle odborných časopisů existuje v současné době nepřehledné množství elektronických informačních zdrojů pro odborníky ve zdravotnictví ve formě databází, vyhledávacích platforem, webových stránek profesních organizací, knihoven atd. (Marečková, 2015). V souvislosti s cíli této práce je zástupcům výše zmíněných EIZ věnována následující šestá kapitola.

## 6 Elektronické informační zdroje pro fyzioterapii

### 6.1 Databáze

V této části bakalářské práce je proveden popis 6 databází vhodných jako zdroj informací pro fyzioterapii na základě výběru z níže uvedených studií: **AMED**, **Ovid MEDLINE**, **EMBASE**, **PEDRo**, **CINAHL** a **CENTRAL (Cochrane Databases)**. Databázi Hooked on Evidence producenta American Physical Therapy Association jsem do výběru nezařadila z důvodu ukončení její činnosti k 7. únoru 2016 (American Physical Therapy Association, 2016).

Michaleff a kol. ve studii z roku 2011 došel k závěru, že nejkompexnějšími databázemi pro zprávy o studiích hodnotících fyzioterapeutické intervence jsou **CENTRAL**, **PEDro**, **PubMed** a **EMBASE**. Cílem studie bylo porovnat úplnost indexování zpráv o randomizovaných kontrolovaných studiích zaměřených na fyzioterapeutické intervence v osmi bibliografických databázích. K podobnému závěru došel i Moseley při výzkumu provedém v roce 2009 (Moseley, 2009). Ten obdobně z osmi zkoumaných bibliografických databází (AMED, CENTRAL, CINAHL, EMBASE, Hooked on Evidence, PEDro, PsycINFO a PubMed) vyhodnocuje databáze **PEDro**, **CENTRAL**, **PubMed** a **EMBASE** jako zdroje poskytující nejkompexnější indexování zpráv o randomizovaných studiích fyzioterapeutických intervencí (Michaleff, 2011).

Fell a kol. zveřejnil v roce 2012 výsledky online průzkumu mezi fyzioterapeuty v USA, jehož cílem bylo zjistit, jaké zdroje informací využívají pro podporu svých klinických rozhodnutí. Z výsledku výzkumu vyplývá, že mezi nejčastěji užívané zdroje informací patří články z odborných časopisů a medicínské databáze, následované internetovými vyhledávači (zejména Google Scholar). Mezi nejčastěji používanými databázemi uvádí na prvním místě **PubMed**, dále **Cochrane Databases**, **CINAHL**, **Medline (Ovid)**, internetový vyhledávač Google Scholar a databázi Science Direct. Četnost použití zdrojů založených na důkazu (evidence-based) nebyla výrazně ovlivněna roky praxe ani výší dosaženého vzdělání – doktorské vs. magisterské či bakalářské (Fell, 2013).

#### 6.1.1 The Allied and Complementary Medicine Database – AMED

(<http://www.ovid.com/site/catalog/databases/12.jsp>)

AMED je bibliografická databáze produkovaná The Health Care Information Service Britské knihovny. Vydavatelem je Wolters Kluwer – Ovid, je provozovaná na platformě Ovid. Primárním účelem databáze bylo indexování britské medicínské literatury. Zaměřuje se na tři

samostatné okruhy témat: profese spojené s medicínou (včetně fyzioterapie, ergoterapie, rehabilitace, logopedie a podiatrie), komplementární medicínu a paliativní péči. Všechny záznamy jsou opatřeny základními bibliografickými informacemi; mnohé články publikované od roku 1995 mají abstrakty. V současnosti je snahou připojovat abstrakty autorů, pokud jsou k dispozici.

Každý záznam obsahuje řízené termíny indexování pomocí tezauru AMED založeného na MeSH (termíny indexování Medline). Software poskytovaný pro vyhledávání AMED obvykle zahrnuje možnost vyhledávání pomocí tezauru.

AMED zahrnuje relevantní odkazy na články z více než 600 časopisů, mnohé z nich nejsou indexovány jinými biomedicínskými zdroji. Rozsah pokrytí je převážně evropský s většinou titulů v angličtině. Kromě odborných časopisů zaměřených přímo na tři okruhy zájmu AMED je pro relevantní články prohledávána také řada klíčových obecných časopisů (AMED, 2017).

### **6.1.2 Medline**

(<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/>)

Medline je nejvýznamnější bibliografická databáze provozovaná US National Library of Medicine (NLM), která obsahuje více než 23 milionů bibliografických záznamů článků z časopisů o biologických vědách se zaměřením na biomedicínu, včetně nelékařských oborů, humanitních oborů a informatiky.

Charakteristickým rysem Medline je indexace záznamů pomocí NLM Medical Subject Subject Headings (MeSH®). Medline je on-line protějšek k MEDLARS® (Systém pro analýzu a vyhledávání medicínské literatury), který vznikl v roce 1964. Předchůdcem systému byl referátový časopis Index Medicus vycházející již od roku 1871. Elektronickou podobu získala databáze v roce 1966. Pokrytí databáze 1946 – dosud, s některými staršími materiály.

Většina publikací zahrnutých v programu Medline jsou odborné časopisy (přibližně 5 600 časopisů publikovaných po celém světě); zařazeno je i malé množství novin, časopisů a informačních bulletinů považovaných za užitečné pro určité segmenty široké uživatelské komunity NLM. Informace jsou denně aktualizovány.

Medline je primární součástí PubMed. Odkaz na PubMed lze najít na domovské stránce NLM (<http://www.nlm.nih.gov>). Výsledkem vyhledání v Medline / PubMed je seznam citací (včetně autorů, titulu, zdroje a často abstraktu) článků v časopisech a označení volné



elektronické dostupnosti plných textů. Vyhledávání je bezplatné a nevyžaduje registraci. U článků, které nejsou volně dostupné na webu, lze pomocí funkce „Loansome Doc®“ vytvořit elektronickou objednávku prostřednictvím Národní sítě knihoven medicíny (NN / LM®) pro fulltextovou kopii článku citovaného v Medline. Pro tuto službu je vyžadována registrace a může být zpoplatněna.

Placený přístup k Medline prostřednictvím databázových center Dialog, DIMDI, Ovid, STN International, OCLC, ISI, CSA, ProQuest, Ebsco (Medline, 2017).

### **6.1.3 Embase**

(<http://www.elsevier.com/online-tools/embase>)

Databáze je produkována společností Elsevier. Systém je rozdělen na menší tematické kolekce. Vedle medicínských oborů (obzvláště biomedicíny) je z velké části ve fondech zahrnuta i oblast farmacie. Zdrojovou základnu systému tvoří více než 8 500 vědeckých časopisů, s významným zastoupením evropských zdrojů. Pro věcný popis slouží EMTREE Thesaurus Terms, speciální třídění EMCLAS Section Headings a pro chemické látky CAS Registry Numbers. Služba navíc využívá volného přístupu do databáze Medline a přebírá z ní řadu bibliografických záznamů. V kombinaci s originálními záznamy získávanými z unikátních časopisů tak vzniká nejobsáhlejší světový systém pro medicínské obory.

Existuje také verze Embase Classic, která zpřístupňuje starší záznamy z období 1947-1973, kdy databáze vycházela v podobě referátového časopisu s názvem Excerpta Medica. Přístup do systému je možný kromě webového rozhraní také přes řadu komerčních zprostředkovatelů.

Počet záznamů: více než 30 000 000 abstraktů a indexů z více než 8 500 publikovaných recenzovaných časopisů, stejně jako publikací v tisku a konferencí; indexuje až 2 900 časopisů, které nejsou zahrnuty v Medline. Pokrytí: 1974 – dosud, verze Embase Classic retrospektiva do roku 1947 (Embase, 2017).

#### **6.1.4 Physiotherapy Evidence Database – PEDro**

([www.pedro.org.au](http://www.pedro.org.au))

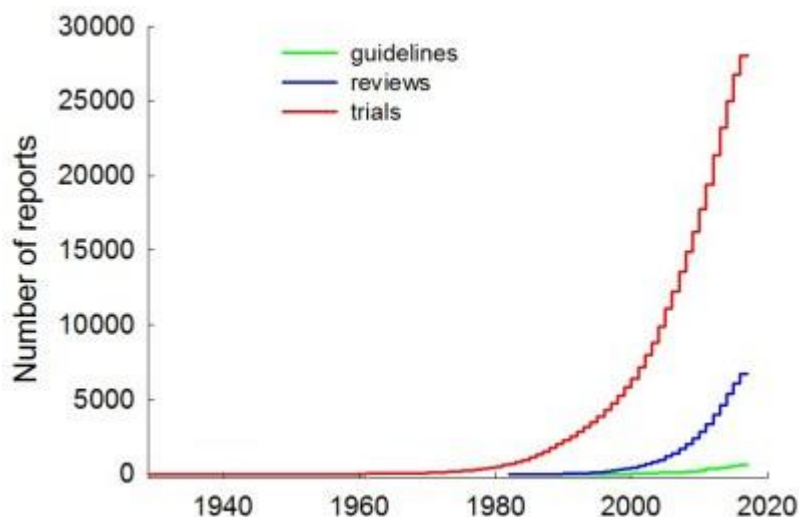
PEDro je databáze pro Evidence Based Physiotherapy – fyzioterapii založenou na důkazech. Jde o volně dostupnou databázi více než 35.000 randomizovaných klinických studií, systematických přehledů a doporučení pro klinickou praxi ve fyzioterapii. Pro každou studii, systematický přehled nebo doporučení je poskytnuta citace, abstrakt a odkaz na fulltexty tam, kde to je možné. Všechny studie v databázi PEDro jsou nezávisle posuzovány z hlediska kvality. Tato hodnocení se používají k rychlému navedení uživatele na studie, u kterých je větší pravděpodobnost, že budou validní a budou obsahovat dostatečné informace k provádění klinické praxe. Databáze PEDro je produkována The Centre of Evidence-Based Physiotherapy (CEBP). Vedle databáze PEDro provozuje CEBP též Physiotherapy Choices (uživatelské rozhraní pro PEDro).

The Centre of Evidence-Based Physiotherapy (CEBP) byla založena v roce 1999 malou skupinou klinických a akademických fyzioterapeutů. V současné době má základnu na The George Institute for Global Health. Posláním CEBP je maximalizovat efektivitu fyzioterapeutických služeb prostřednictvím využívání nejlepších dostupných důkazů pro klinickou praxi.

Pracovníci CEBP provádí pravidelné a systematické prohledávání elektronických databází zdravotnické literatury pro relevantní klinické studie, systematické přehledy a doporučení pro klinickou praxi (standarty). Zpočátku byly záznamy doplňovány o studie identifikované při ručním prohledávání cca 200 nelékařských zdravotnických časopisů získaných z databáze „Cochrane Rehabilitation and Related Therapies Field“. Databáze Pedro je dále doplňována dobrovolníky, kteří se na vyhledávání a hodnocení podílejí.

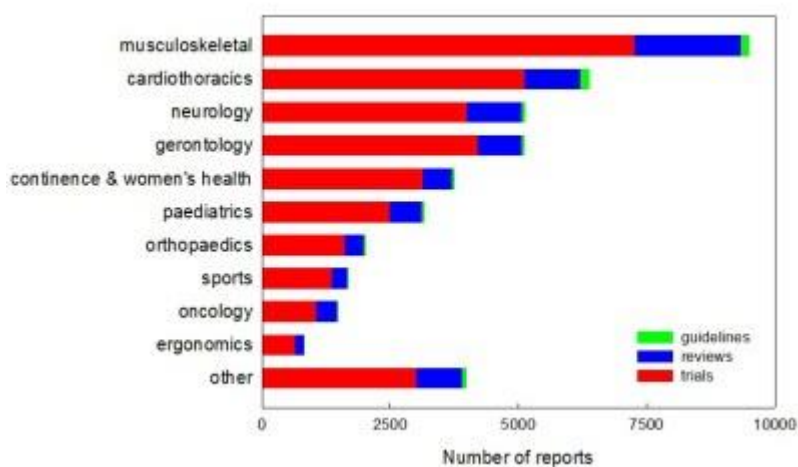
#### **PEDro statistiky**

Níže je prezentována analýza obsahu PEDro k 9. lednu 2017. Tyto údaje jsou každoročně aktualizovány. Začátkem roku 2017 databáze PEDro obsahovala 35 407 zpráv o randomizovaných kontrolovaných studiích, systematických přehledech a standardech (doporučeních pro klinickou praxi) založených na důkazech. Obsahovala 28 063 klinických studií, 6 740 recenzí a 604 standardů (doporučení pro klinickou praxi). Níže uvedený graf znázorňuje kumulativní počet klinických studií, systematických přehledů a standardů dostupných každý rok. Počet hlášení o klinických studiích se každého 3,5 roku zdvojnásobuje.



Obr. 2 Analýza obsahu PEDro aktualizovaná k 9. lednu 2017. Převzato z: <https://www.pedro.org.au/english/downloads/pedro-statistics/>.

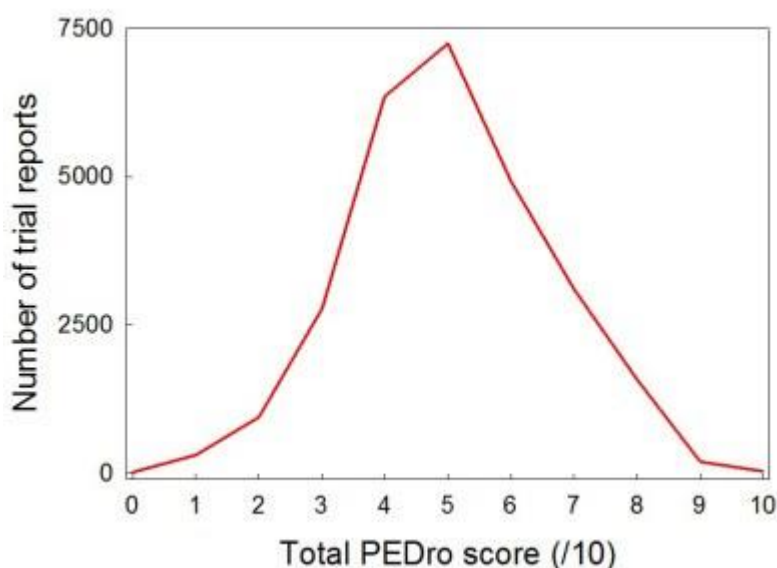
PEDro indexuje zprávy o klinických studiích, systematických přehledech a standardech pro všechny oblasti fyzioterapie. Každá z těchto zpráv může být kódována ve více než jedné oblasti fyzioterapie, celkový počet zpráv v grafu na obr. 4 je tedy více než 34 787.



Obr. 3 Analýza obsahu PEDro, oblasti indexování. Převzato z: <https://www.pedro.org.au/english/downloads/pedro-statistics/>.

Zprávy o klinických studiích indexovaných v PEDro jsou hodnoceny pomocí kontrolní škály „PEDro scale“. Byla vyvinuta s cílem pomoci uživatelům databáze rychle identifikovat validní studie, mající dostatečné statistické informace k provádění klinických rozhodování. Každá zpráva o studii je ohodnocena celkovým PEDro skóre, které se pohybuje od 0 do 10. Níže uvedený graf ukazuje počet zpráv o klinických studiích zařazených v celém rozsahu PEDro skóre. Průměrem je celkové PEDro skóre 5,0, se standardní odchylkou 1,6. 36 % zpráv o studiích je středně až vysoce kvalitních, bodovaných  $\geq 6/10$  na škále PEDro. Graf na obr. 5

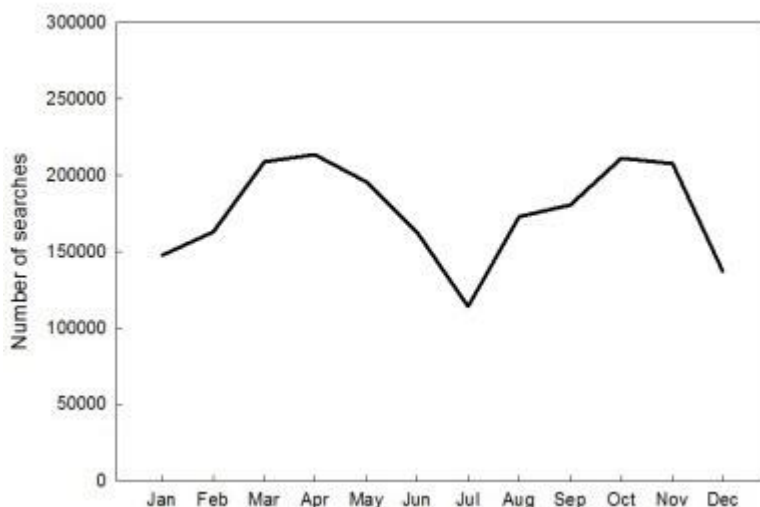
je založen na kódování pro 27 444 záznamů s kompletními údaji (619 zpráv o studiích, které jsou v procesu zpracování, ještě nebylo hodnoceno pomocí stupnice PEDro).



Obr. 4 Celkové PEDro skóre. Převzato z: <https://www.pedro.org.au/english/downloads/pedro-statistics/>.

K indexování zpráv o klinických studiích, systematických přehledech a doporučených postupech neexistuje v PEDro žádné jazykové omezení. Zprávy byly publikovány v celkem 29 jazycích. Převládajícím jazykem zveřejnění byla angličtina (90 % zpráv).

V průběhu roku 2016 byla databáze PEDro použita k zodpovězení 2 114 708 klinických otázek. To znamená, že nové hledání bylo v průběhu roku 2016 zahájeno v průměru každých 15 sekund. Niže uvedený graf (obr.6) ukazuje počet nových Pedro vyhledávání prováděných každý měsíc v průběhu roku 2016 (Physiotherapy Evidence Database, 2017).



Obr. 5 Počet nových Pedro vyhledávání prováděných každý měsíc v průběhu roku 2016. Převzato z: <https://www.pedro.org.au/english/downloads/pedro-statistics/>.

### 6.1.5 CINAHL

(<http://web.b.ebscohost.com.ebsco.han.medvik.cz>)

CINAHL (Cumulative Index of Nursing and Allied Health Literature) je původně bibliografická databáze zaměřená na literaturu z oblasti ošetrovatelství, biomedicíny, knihovnictví v oblasti zdravotnictví, alternativní medicíny, zdraví spotřebitelů a 17 komplementárních zdravotnických oborů<sup>1</sup>, včetně fyzioterapie. Jejím producentem je od roku 2003 společnost EBSCO Industries, Inc (CINAHL Database, 2017).

Obsahuje více než 5,1 mil. Bibliografických záznamů z více než 5 000 časopisů z těchto oborů, přičemž pro více než 1 400 časopisů jsou dostupné i fulltexty článků. Retrospektiva zpracování sahá u některých časopisů až do roku 1937. Uvádí se, že asi 55 % záznamů Cinahl je unikátních ve srovnání s Medline (NLK, 2016).

Databáze CINAHL Plus navíc poskytuje přístup ke knihám o zdravotní péči, ošetrovatelským dizertacím, vybraným konferenčním sborníkům, standardům pro praxi, audiovizuálním dokumentům a kapitolám knih. Zahrnuje fulltextové časopisy, právní případy, klinické inovace, kritické cesty, výzkumné nástroje a klinické studie.

Databáze poskytuje jednoduché uživatelské rozhraní s funkcí základního a pokročilého vyhledávání a funkcí prohledávání citovaných odkazů. Pro indexování informací je použito CINAHL Subject Headings, jež sledují strukturu Medical Subject Headings (MeSH) používané National Library of Medicine.

Producent nabízí kromě původní databáze CINAHL také další verze: CINAHL Plus, CINAHL with Full Text, CINAHL Plus with Full Text a CINAHL Complete. Jednotlivé verze se liší spektrem zahrnutých časopisů a počtem fulltextů. Přehled o obsahu jednotlivých verzí lze najít na stránkách producenta (CINAHL Database, 2017).

### 6.1.6 The Cochrane Central Register of Controlled Trials (CENTRAL)

(<http://www.cochranelibrary.com>)

CENTRAL je součástí Cochrane Library. CENTRAL je vysoce koncentrovaným zdrojem několika stovek tisíc zpráv o randomizovaných a kvazi-randomizovaných kontrolovaných klinických studiích. Většina záznamů je převzata z bibliografických databází

---

<sup>1</sup> V češtině je spíše než termín komplementární medicína srozumitelnější název nelékařské zdravotnické obory. Někdy je též v překladech do češtiny používán výraz pomocné zdravotnické obory z ang. Allied medicine/health. Více k této problematice viz poznámka v úvodu.

(především MEDLINE a EMBASE), ale mohou být také odvozeny od jiných publikovaných i nepublikovaných zdrojů. Vedle bibliografických informací záznamy často zahrnují abstrakt. Neobsahují plné znění článku (Cochrane Library, c1999-2017).

Databáze je přístupná online, záznamy jsou prolinkovány na MEDLINE, Web of Science a na plné texty přes systém CrossRef (systém umožňující propojení citací s texty článků). Aktualizace probíhá každý měsíc. Databáze současně vychází 4x ročně na DVD-ROM a nabízena je i PDA verze. K dispozici je rovněž režim Pay-Per-View, který umožňuje okamžitý fulltextový přístup prostřednictvím kreditní karty (bez nutnosti předplatného), dostupný 24 hodin denně.

Každá skupina (Cochrane Review Group) udržuje sbírku zpráv o kontrolovaných klinických studiích týkajících se oblasti jejího zájmu nazývané „specializované registry“ (Specialised Registers). Unikátní obsah těchto specializovaných registrů (tj. záznamy již nejsou uvedeny v MEDLINE atd.) je rovněž zveřejněn v CENTRALu. Skupiny mohou také sbírat položky pro její oblast zájmu nerelevantní. Označují se jako „handsearch results“ (výsledky ručního vyhledávání) a přidávají se do CENTRALu. Protože prvořadým cílem CENTRALu je sestavit komplexní databázi zpráv o randomizovaných a kvazi-randomizovaných kontrolovaných klinických studiích, jsou zahrnuty záznamy bez ohledu na jazyk nebo datum zveřejnění. Embase záznamy lze identifikovat pomocí jedinečného Embase ID v poli přístupových čísel (JOHN WILEY & SONS, Inc, 1999-2017).

### **V příloze III. je uvedena srovnávací tabulka jednotlivých typů databází.**

Porovnání dostupnosti výše zmíněných databází na univerzitách, kde probíhá pregraduální vzdělávání fyzioterapeutů a dostupnost těchto databází pro fyzioterapeuty působící v praxi prostřednictvím Národní lékařské knihovny (NLK) je uvedena v tabulce v příloze IV. Z přehledu vyplývá, že přístup ke všem vybraným databázím mají studenti v rámci PEZ UK, tedy 1., 2. i 3. LF UK, FTVS UK, následované EIZ Univerzity Palackého v Olomouci, kde jsou přístupné čtyři z šesti zvolených databází. Nejčastěji jsou v rámci institucí zastoupeny databáze MEDLINE cestou MEDLINE Ovid či MEDLINE Complite (EBSCOhost), dále CINAHL prostřednictvím Academic Search Complete (EBSCOhost) či CINAHL Plus with Full Text v knihovně Ostravské university a CENTRAL cestou Evidence Based Medicine Reviews (EBM Reviews) na platformě Ovid. Pro fyzioterapeuty působící v praxi je možný přístup prostřednictvím Národní lékařské knihovny, a to k pěti ze šesti zmíněných databází.

Svým členům NLK umožňuje vzdálený přístup, čímž je umožněna dostupnost těchto zdrojů bez časového i teritoriálního omezení.

Moseley uvádí, že fyzioterapeuti hledající rychlé odpovědi na klinické otázky mohou prohledávat kteroukoliv z databází CENTRAL, PEDro, PubMed a EMBASE s vědomím, že všechny jsou dostatečně komplexní. PEDro, na rozdíl od dalších tří nejucelenějších databází, je specifická pro fyzioterapii, je tedy méně pravděpodobné, že budou vyhledány studie pro fyzioterapii nerelevantní. Kombinace vyhledávání v databázích CENTRAL, PEDro, PubMed a EMBASE je dostatečná k provádění úplného (kompletního) vyhledávání randomizovaných studií pro fyzioterapii (Michaleff, 2011).

## 6.2 Vybrané odborné časopisy pro fyzioterapii

Výběr klíčových časopisů pro fyzioterapii byl proveden na základě doporučení z literatury, vychází zejména z prací Costy et al. (2010) a Fella et al. (2011). Oba autoři využili při zkoumání významu časopisů v oblasti fyzioterapie bibliometrickou analýzu. Costa et al identifikoval pět základních časopisů prozkoumáním počtu randomizovaných kontrolovaných studií publikovaných v každém z časopisů použitím PEDro indexu (Costa, 2010).

Fell et al. sledoval nejčastěji citované časopisy mezi roky 2005–2007. Identifikoval 16 časopisů, které zahrnovaly pět nalezených Costou et al. (Fell, 2011). Z nich bylo následně při posuzování dle kritéria kvality klinických studií bylo vybráno pět nejlepších výhradně fyzioterapeutických časopisů: Australian Journal of Physiotherapy, Physiotherapy Theory and Practice, Physical Therapy, Physiotherapy, and Physiotherapy Canada (Maher, 2009).

Některé časopisy s vysokým IF jsou úzce zaměřeny jen na určitou oblast fyzioterapie, mnohé velmi kvalitní články se naopak nacházejí v odborných časopisech jiných specializací, jako například ortopedie, neurologie atd. Snažila jsem se tedy zvolit časopisy zaměřené na komplexní přístup k oboru. Dále jsem vyšla z doporučení odborných společností v ČR i ve světě a z nich jsem do desítky vybraných časopisů zařadila osm z nejvyšším IF v databázi JCR Web of Science v kategorii rehabilitace. Výběr jsem doplnila reprezentantem odborného časopisu v ČR, **Rehabilitace a fyzikální lékařství** (prakticky jediného odborného časopisu v oboru v elektronické podobě) a zástupcem SR, časopis **Rehabilitácia**.

## Journal of Physiotherapy

(<http://www.journalofphysiotherapy.com/>)

Journal of Physiotherapy je oficiálním časopisem Australské asociace pro fyzioterapii (Australian Physiotherapy Association – APA). Časopis byl založen v roce 1954. Posláním časopisu je publikovat výzkum, který má významné důsledky pro fyzioterapii. Časopis je zaměřen především na systematické přehledy a zprávy o klinických studiích, ekonomické analýzy, experimentální studie, kvalitativní studie, epidemiologické studie a pozorovací studie.



Obr. 6 Journal of Physiotherapy

V lednu 2014 Journal of Physiotherapy přijal jako první z klíčových časopisů pro fyzioterapii digitální model s otevřeným přístupem (open access). Všechny původní vědecké práce a úvodníky časopisu jsou ode dne zveřejnění volně k dispozici on-line

Od roku 2016 APA sponzoruje publikování veškerého obsahu Journal of Physiotherapy s otevřeným přístupem v režimu open-access. Všechny minulé, současné i budoucí články v časopisech proto budou volně přístupné, bez autorských poplatků za zveřejnění (Elsevier, 2017).

ISSN 1836-9553 (Tištěné vydání ukončeno: roč. 59, č. 4, 2013), E-ISSN 1836-9561

## Archives of Physical Medicine and Rehabilitation

(<http://www.archives-pmr.org/issues>)

Oficiální časopis Amerického Kongresu rehabilitačního lékařství (American Congress of Rehabilitation Medicine) a Americké akademie pro fyzikální medicínu a rehabilitaci (American Academy of Physical Medicine and Rehabilitation).



Obr. 7 Physical Therapy

Archives of Physical Medicine and Rehabilitation uveřejňuje původní vědecké recenzované hodnocení výzkumných a klinických zpráv o důležitých trendech a vývoji v oblasti léčebné rehabilitace a příbuzných oborů. Cílem je podporovat rozvoj interdisciplinární rehabilitace, a tím i zlepšení zdraví a kvality života osob s chronickým onemocněním a zdravotním postižením, ale i snížení nákladů na péči.



Časopis je vydáván od roku 1920, vychází každý měsíc a je nejvíce citovaným časopisem v kategorii rehabilitace databáze Journal Citation Reports společnosti Thomson Reuters. Jeho impakt faktor se od roku 2002 každoročně zvyšuje, v roce 2015 měl hodnotu: 3.045.

Volně přístupný fulltext s embargem 26 měsíců od roč. 76 (1995).

Datum vydání: 1953-

Fulltext online od roč. 76, č. 1 (1995)

Nakladatel: W.B. Saunders, Elsevier

ISSN 0003-9993, E-ISSN 1532-821X

Dříve jako Archives of physical medicine. New York : American Congress of Physical Medicine, 1945-1952. (Elsevier, 2017).

### **Physical Therapy (PTJ)**

(<https://academic.oup.com/ptj>)

PTJ je oficiální vědecký časopis Americké asociace pro fyzikální terapie (APTA), dříve vycházel jako Journal of the American Physical Therapy Association. Časopis byl založen v roce 1921. Podle Journal Citation Reports (JCR) uveřejněného Thomas Reuters / ISI Web of Knowledge má PTJ impakt faktor 2.799. Časopis usiluje o inovativní a vysoce relevantní obsah pro klinické pracovníky i vědce a využívá celou řadu interaktivních přístupů ke komunikaci tohoto obsahu s cílem zlepšit péči o pacienty.

Vydavatel: American Physical Therapy Association, Oxford University Press

Datum vydání: 1964-

ISSN 0031-9023, 1538-6724 (elektronická verze)

Fulltext online od sv. 60 (1980)

### **Clinical Rehabilitation**

(<http://journals.sagepub.com/home/cre>)

Clinical Rehabilitation je vysoce hodnocený a uznávaný odborný časopis, spojující klinické uplatnění vědeckých výsledků a teoretické aspekty. Dává vysokou prioritu článkům popisujícím účinnost terapeutických intervencí a hodnocení nových technik a metod. Časopis působí jako fórum pro mezinárodní šíření a výměnu informací mezi velkým počtem odborníků zapojených do rehabilitace. Časopis Clinical Rehabilitation zahrnuje ideální kombinace

teoretických aspektů s klinickou aplikací, přístup založený na důkazech, hodnocení léčebných postupů a popis nových přístupů.

Producent: Sage Publications ; HighWire Press

E-ISSN 1477-0873

Datum vydání: 1987-

### **American Journal of Physical Medicine & Rehabilitation**

(dříve jako American Journal of Physical Medicine)

(<http://www.amjphysmedrehab.com/>)

Oficiální časopis Asociace Akademických fyziatrů (Association of Academic Physiatrists) a asociace AMLAR (Asociación Médica Latinoamericana de Rehabilitación).

American Journal of Physical Medicine & Rehabilitation se zaměřuje na praxi, výzkum a vzdělávání ve fyzikální medicíně a rehabilitaci, vychází měsíčně. Přináší novinky v oblasti obnovy funkce u pacientů se zdravotním postižením, fyzioterapie neuromuskulárních postižení, vývoje nových rehabilitačních technologií a využívání elektrodiagnostických studií. Časopis publikuje informace o špičkovém základním i klinickém výzkumu, klinické kazuistiky a zajímavé aktuální recenze pro rehabilitační profesionály.

Témata zahrnují prevenci, diagnostiku, léčbu a rehabilitaci při onemocnění pohybového aparátu, po poranění mozku, poranění míchy, po kardiopulmonální onemocnění, traumatech, akutní a chronické bolesti, amputacích, dále ortetiku a protetiku, mobilitu, chůzi, a pediatrii; jakož i oblasti, které se týkají vzdělávání a správy. Dalšími důležitými oblastmi zájmu jsou rehabilitace u nádorů, stárnutí a cvičení. American Journal of Physical Medicine & Rehabilitation je oficiální vědeckou publikací Asociace akademických fyziatrů (AAP) (American Journal of Physical Medicine & Rehabilitation, 2017).

Datum vydání: 1988-

Vydavatel: Lippincott Williams & Wilkins, US

E-ISSN 1537-7385

### **European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine (Online)**

Oficiální časopis Italské společnosti pro rehabilitační a fyzikální medicínu (SIMFER), Evropské společnosti pro rehabilitační a fyzikální medicínu (ESPRM), Evropské unie zdravotnických pracovníků – sekce pro fyzikální a rehabilitační medicínu (UEMS-PRM),

Středozeemního fóra fyzikální a rehabilitační medicíny (MFPRM), Helénské společnosti fyzikální a rehabilitační medicíny (EEFIAP), ve spolupráci s Mezinárodní společností fyzikálního a rehabilitační medicíny (ISPRM). ISSN 1973-9087, E-ISSN 1973-9095 – od roč. 34, sv. 1 (1998).

Dříve jako Europa medicophysica [elektronický zdroj]. Torino : Minerva Medica, 1965-2007. ISSN 0014-2573; E-ISSN 1827-1804.

### **Manual therapy**

Mezinárodní časopis pro muskuloskeletální terapii, oficiální časopis odborné společnosti „The Manipulation Association of Chartered Physiotherapists“.

Nakladatelství Elsevier nabízí členům bezplatný přístup k vybraným článkům z každého vydání, počínaje svazkem 16 (2) z dubna 2011. Zahrnuty jsou systematické přehledy, přehledové články a názory odborníků. Členové CSP se mohou po přihlášení dostat k úplnému seznamu článků Manual Therapy.

Nakladatelské údaje: Kidlington : Elsevier, UK. 1995-

ISSN 1356-689X, E-ISSN 1532-2769

### **Physiotherapy**

Physiotherapy je oficiální časopis CSP (The Chartered Society for Physiotherapy), publikující původní výzkum a podporující celoživotní vzdělávání fyzioterapeutů a dalších zdravotnických pracovníků. Členové CSP mají volný online přístup k časopisu publikovanému společností Elsevier Science. On-line archiv sahá až do roku 1988 a lze v něm plně vyhledávat. Volný přístup k plným textům je pro členy možný pouze po zalogování prostřednictvím webových stránek CSP.

Digitální publikování umožňuje komplexnější servis časopisu a řadu dalších klíčových funkcí jako jsou články v tisku, digitální archiv (příspěvky retrospektivně do roku 1988), rychlé a snadné umístění dokumentů podle kategorie, názvu nebo data usnadňující vyhledávání, funkce personalizovaného účtu (ukládání předchozího vyhledávání, nastavení připomenutí (alert) e-mailem a RSS kanály, nastavitelná velikost písma pro lepší dostupnost uživatelům se zrakovým handicapem.

Vydávání časopisu Physiotherapy před rokem 1988 a jemu předcházejících odborných časopisů sahá až do roku 1915, časopisy jsou k dispozici ve svazcích v knihovně CSP. Na

vyžádání je možné získat fotokopie jakýchkoliv v nich obsažených článků prostřednictvím Knihovni a informační služby.

Physiotherapy zveřejňuje články referující o původním vědeckém výzkumu (systematické přehledy či metaanalýzy), vzdělávací, teoretické či diskusní články, krátké zprávy, kazuistiky nebo jednotlivé případové studie. Všechny předložené dokumenty musí prokázat metodologickou přesnost. Fyzioterapie je recenzována mezinárodním panelem odborníků. Dalším cílem a předmětem zájmu časopisu je podpora celoživotního profesního vzdělávání fyzioterapeutů a dalších zdravotnických profesí po celém světě a propagace fyzioterapie jako oboru, prostřednictvím zveřejňování výsledků vědy a výzkumu. Neomezuje se jen vědecký základ, zabývá se též klinickými aplikacemi, vzděláváním terapeutů, řízením služeb a zdravotní politikou.

ISSN 0031-9406.

### **Rehabilitace a fyzikální lékařství (Rehabilitation and Physical Medicine)**

Volné pokračování Fysiatrického a revmatologického věstníku založeného v roce 1923.

Vstup do online fulltextů: od 1. 2. 2011 v rámci Databází EBSCO. Předplatné.

Nakladatelské údaje: Praha : Česká lékařská společnost J.E. Purkyně, 1994-

Jazyk: čeština

ISSN 1211-2658

### **Rehabilitácia: časopis pre otázky liečebnej a pracovnej rehabilitácie**

Přístup: volně přístupný na domovských stránkách kromě posledního ročníku:

(<http://www.rehabilitacia.sk/content/view/15/40/lang,sk/>)

Nakladatelské údaje: Bratislava : Liečreh Gúth, 1963-

Jazyk: slovenština

ISSN 0375-0922

### **Volně dostupné časopisy**

#### **Journals for free**

(<https://journals4free.com/?fq=class:hea&fq=spec:phthe&p=1>)

V kartegorii Health Sciences a subkategorii fyzioterapie (Physical Therapy) je seznam 37 volně přístupných časopisů, kromě čtyř s dvanácti měsíčním a jedním

čtyřicetměsíčním embargem. Z toho 13 časopisů je indexováno databází Scopus a 12 databází PubMed. Z jazykového hlediska je 27 v angličtině, sedm v portugalštině, tři ve španělštině, dva v japonštině a jeden v turečtině.

Z vybraných klíčových časopisů pro fyzioterapii psaných v anglickém jazyce lze na těchto webových stránkách nalézt odkaz na: *Anal of Physical and Rehabilitation Medicine*, *Journal of Physiotherapy* (do roku 2009 pod názvem „*Australian Journal of Physiotherapy*“), *Physical Therapy*, *Physiotherapy Canada: physiothérapie Canada*. Na všechny výše zmíněné časopisy je uvaleno dvanáctiměsíční embargo.

**Následující tabulka uvádí přehled deseti vybraných časopisů pro fyzioterapii:**

	<b>Název časopisu:</b>	<b>Vydavatel:</b>	<b>Pořadí v JCR Databáze WoS</b>	<b>Journal IF: (rok 2016)</b>	<b>Frekvence:</b>	<b>ISSN:</b>
1.	<b>Journal of Physiotherapy</b> (APA)	Australian Physiotherapy Association	2.	<b>4.083</b>	4x /rok, Aj. Open access od 2010	1836-9553
2.	<b>Archives of physical medicine and rehabilitation</b>	W B Saunders Co. Elsevier Inc, USA	5.	<b>3.289</b>	12x /rok, Aj	0003-9993 1532-821X (elektronická verze).
3.	<b>Physiotherapy</b>	Elsevier SCI Ltd, England	8.	<b>1.806</b>	4x /rok, Aj	0031-9406
4.	<b>Clinical Rehabilitation</b>	SAGE Publications Ltd, England	10.	<b>2.823</b>	12x /rok, Aj	0269-2155

5.	<b>Physical Therapy</b>	American Physical Therapy Assoc. (APTA), USA	<b>11.</b>	<b>2.764</b>	12x /rok, Aj	0031-9023
6.	<b>Manual therapy</b> Od roku 2017 nově jako: <b>Musculoskeletal Science and Practice</b>	Kidlington: Elsevier	<b>20.</b>	<b>2.158</b>	4x /rok, Aj	1356-689X; 1532-2769
7.	<b>European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine</b>	Edizioni Minerva Medica, Italy	<b>32.</b>	<b>1.827</b>	6x /rok, Aj	1973-9087
8.	<b>American Journal of Physical Medicine &amp; Rehabilitation</b>	Lippincott Williams & Wilkins, USA	<b>42.</b>	<b>1.734</b>	12x /rok, Aj	0894-9115
9.	<b>Rehabilitace a fyzikální lékařství</b>	Česká lékařská společnost J.E. Purkyně, ČR	<b>Neuveden</b>			E-ISSN: 1805-4552
10.	<b>Rehabilitácia: časopis pre otázky liečebnej a pracovnej rehabilitácie</b>	Vydavateľství Liečreh Gúth, SR	<b>Neuveden</b>			0375-0922

*Tabulka 1 Přehled deseti vybraných časopisů pro fyzioterapii*

Klíčem k výběru časopisů bylo jejich zařazení do kategorie Rehabilitation v JCR databáze Web of Science. Časopis **Rehabilitace a fyzikální lékařství** a **Rehabilitácia** v této databázi pro rok 2016 uvedeny nebyly. Všechny deset vybraných časopisů je v České republice dostupných. Dva z nich, **Journal of Physiotherapy** a **European Journal of physical therapy**

**and rehabilitation medicine**, jsou volně přístupné na svých domovských stránkách. Vydavatel **Journal of Physiotherapy**, Australian Physiotherapy Association, sponzoruje od roku 2016 publikování veškerého obsahu časopisu v režimu otevřeného přístupu (open-access). Všechny minulé, současné i budoucí články v časopisech proto jsou a budou volně přístupné. Druhý časopis, **European Journal of physical therapy and rehabilitation medicine** umožňuje volný přístup k fulltextům od roku 1998 dosud. Také zástupce Slovenské republiky, časopis **Rehabilitácia**, nabízí volně přístupné fulltexty na domovských stránkách, od roku 1963 – dosud, avšak s dvanáctiměsíčním embargem. V podobném režimu, jen s embargem třicet šest měsíců je přístupný časopis **Archives of physical medicine and rehabilitation** (1995 - dosud). Ostatní časopisy jsou dostupné na základě licence prostřednictvím akademických knihoven univerzit, kde je fyzioterapie vyučována, dále prostřednictvím **Národní lékařské knihovny, Knihovny Akademie věd ČR, Vědecké lékařské knihovny IKEM**, ale také **Moravské zemské knihovny** a **NK ČR**. Přehled o dostupnosti jednotlivých odborných časopisů pro fyzioterapii v ČR je uveden v tabulce v příloze V.

### **6.3 Webové stránky vybraných odborných fyzioterapeutických společností**

Webové stránky odborných společností pro obor fyzioterapie patří mezi další důležité elektronické informační zdroje. Profesní organizace na nich většinou formulují vize a cíle svého působení, informují své členy o dění v oboru v různých oblastech (legislativa, standardy péče, výsledky nejnovějších výzkumů, doporučení pro klinickou praxi atd.). Jsou zde uvedeny informace o plánovaných odborných kurzech, přednáškách, odkazy na zájmové skupiny, upozornění na novinky v literatuře atd. Webové stránky mohou sloužit též k informování laické veřejnosti a k propagaci oboru. Nejprve jsou uvedeny webové stránky českých organizací, následují webové stránky významných zahraničních fyzioterapeutických odborných společností, které udávají v současné době směr v oboru.

#### **Unie Fyzioterapeutů ČR – UNIFY**

(<http://www.unify-cr.cz>)

UNIFY je profesní organizace fyzioterapeutů České republiky. Byla založena v roce 1991 s cílem chránit profesní zájmy fyzioterapeutů, rozvíjet obor v teoretické i praktické rovině, garantovat odbornou úroveň vzdělávání, tak aby klientům byly poskytovány služby v souladu s aktuálními standardy péče o pacienty. UNIFY ČR je od roku 1995 členem WCPT (World Confederation for Physical Therapy) a WCPT-E (evropská sekce WCPT). Na stránkách UNIFY jsou volně ke stažení některé standardy pro oblast fyzioterapie.

Od ledna 2017 je spolu s novými webovými stránkami k dispozici facebookový portál, který má sloužit pro výměnu informací o akcích pořádaných v jednotlivých regionech, nebo které pořádá klinická zájmová skupina.

### **Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů (NCO NZO Brno)**

(<http://www.nconzo.cz>)

Na webových stránkách NCO NZO Brno je vytvořen registr fyzioterapeutů s odbornou způsobilostí (tj. těch, kteří mohou pracovat samostatně, bez odborného dohledu).

### **Sekce fyzioterapeutů v rámci Společnosti rehabilitační a fyzikální medicíny ČLS JEP**

(<http://www.srfm.cz/rubrika/40-Spolecnost-Sekce-a-komise-Sekce-Fyzioterapeutu/index.htm>)

Stránky obsahují také názvy odborných časopisů a databází doporučených odbornou společností.

### **Společnost myoskeletální medicíny ČLS JEP**

(<http://smm.cls.cz/>)

Významná odborná společnost v rámci ČSL JPE, jež kromě rehabilitačních lékařů sdružuje i fyzioterapeuty. Kvalita stránek je však nízká, minimum informací, obsahují řadu již neaktuálních údajů.

### **Fyzioterapeuti.cz (svépomocný informační server)**

(<http://www.fyzioterapeuti.cz/>)

Zajímavé webové stránky, které vzešly z potřeb fyzioterapeutů působících v praxi. V určitých aspektech se podobají sociálním sítím, což napovídá i podnázev: „neformální iniciativa fyzioterapeuti sobě“. Smysl a obsah těchto stránek nejlépe definují jejich zakladatelé: „Stejně jako jiné moderní obory potřebujeme šikovné informační zázemí, pomáhající nejen komunikovat, ale také sdílet pracovní a studijní materiály. Nevěřili jsme, že by nám spadlo samo do klína a založili jsme si ho sami. Těšíme se na konkrétní přínos pro naše praxe i zajímavé informace pro naše pacienty. Na těchto stránkách tedy postupně shromažďujeme pestrou paletu informací o nás, o disciplínách, kterým se věnujeme i o zařízeních v nichž působíme. Veřejnosti bychom tím chtěli přinášet informace doslova z první ruky.“ (Fyzioterapeuti.cz, 2017)



### **Slovenská Spoločnosť Fyziatrie Balneológie A Liečebnej Rehabilitácie (FBLR)**

(<http://www.fblr.sk/>)

Na stránkách spoločnosti lze najít odkazy na české i mezinárodní organizace a seznam doporučených zahraničních časopisů zabývajících se problematikou fyzioterapie, včetně odkazů.

### **The World Confederation for Physical Therapy (WCPT)**

(<http://wcpt.org/>)

Domovská stránka definuje cíle a principy WCPT, strukturu organizace, strategie, aktivity a další oblasti vztahující se k WCPT. Dále seznam všech členských organizací WCPT ve světě, který je k dispozici ke stažení.

### **The Chartered Society of Physiotherapy (CSP) Web site (UK)**

(<http://www.csp.org.uk>)

Webové stránky obsahují informace určené členům této profesní organizace, ale i nečlenům. Zahrnují publikace vydané CSP, kariérní informace, pracovní nabídky, A-Z ze zdravotnictví, informace pro fyzioterapeutické asistenty i studenty fyzioterapie, CSP knihovnu a informace o CSP organizaci.

CSP vydává časopis Physiotherapy, který má od roku 2013 i online verzi. Dále např. CSP Library online journals and databases, Manual therapy Journal Articles.

### **American Physical Therapy Association (APTA)**

(<http://www.apta.org>)

Tyto stránky nabízí informace o výzkumech APTA a zdrojích pro vzdělávání, publikace, včetně přístupu k časopisu Physical Therapy, vydávanému APTA a k dalším fyzioterapeutickým časopisům, dále informace o kariérním rozvoji, celoživotním vzdělávání, a produktech a službách.

### **Australian Physiotherapy Association (APA)**

(<http://www.physiotherapy.asn.au>)

Obsahuje informace o organizaci a jejích cílech, produktech a službách, publikacích, nadacích pro výzkum ve fyzioterapii, informace pro studenty a přístup k časopisu the Australian Journal of Physiotherapy.

## **New Zealand Society of Physiotherapists (NZSP)**

(<http://physiotherapy.org.nz>)

Novozélandská organizace fyzioterapeutů je národní členská organizace pro fyzioterapeuty a studenty fyzioterapie. Organizace poskytuje podporu, vzdělávání, informace a služby svým více než 3000 členům. New Zealand Society of Physiotherapists je aktivní členskou organizací od roku 1950 a je také jednou ze zakládajících členů Světové konfederace pro fyzikální terapii (WPCT).

## 7 Závěr

Fyzioterapie je obor zdravotnické činnosti zaměřený na diagnostiku a terapii funkčních poruch pohybového systému. Na základě současných trendů v medicíně se od zdravotnických pracovníků, tedy i fyzioterapeutů, očekává, že jejich klinická rozhodování budou založena na důkazech, tedy nejlepších dostupných výsledcích výzkumu. Z toho vyplývá neustálá potřeba vyhledávání nových informací. Z hlediska hierarchie důkazů jsou jako cenné zdroje uznávány doporučené postupy pro klinickou praxi (guidelines) nebo vysoce kvalitní přehledy výzkumu (systematické přehledy). Za nejdůležitější zdroje důkazů pro fyzioterapii jsou pak považovány odborné časopisy, databáze a webové stránky odborných společností. V souvislosti s cíli této bakalářské práce byly vytypovány nejčastější zástupci všech tří výše zmíněných informačních zdrojů a následně byla ověřena jejich dostupnost pro pregraduální přípravu fyzioterapeutů a pro fyzioterapeuty působící v praxi v ČR. Klíčem k výběru popisovaných elektronických zdrojů byla doporučení odborných společností ve světě a v ČR a informace z článků věnujících se této problematice publikovaných v odborných periodikách.

Byl proveden popis šesti databází považovaných za nejvíce specifické a relevantní pro obor fyzioterapie: databáze AMED, Medline, Embase, CINAHL, PEDro a CENTRAL (The Cochrane Central Register of Controlled Trials). Porovnání dostupnosti výše zmíněných databází na univerzitách zajišťujících pregraduální vzdělávání fyzioterapeutů a dostupnost těchto databází pro fyzioterapeuty působící v praxi prostřednictvím Národní lékařské knihovny (NLK) shrnuje tabulka v příloze IV. Z přehledu vyplývá, že přístup ke všem vybraným databázím mají studenti v rámci PEZ UK<sup>2</sup>, následované EIZ Univerzity Palackého v Olomouci, kde jsou přístupné čtyři z šesti zvolených databází. Nejčastěji jsou v rámci institucí zastoupeny databáze Medline, dále CINAHL a CENTRAL. Fyzioterapeuti působící v praxi mohou získat přístup k pěti ze šesti zmíněných databází prostřednictvím NLK. Ta poskytuje svým členům vzdálený přístup k informačním zdrojům, a tím umožňuje jejich dostupnost bez časového i teritoriálního omezení.

Dále bylo popsáno deset vybraných elektronických časopisů pro fyzioterapii. Osm z nich patří mezi impaktované časopisy zařazené do první padesátky časopisů v JCR databáze WoS v kategorii rehabilitace. Do výběru byl dále zahrnut časopis Rehabilitace a fyzikální lékařství, jako jediný zástupce elektronicky publikovaného odborného časopisu v ČR a jeden

---

<sup>2</sup> 1., 2. i 3. LF UK Praha, FTVS UK

slovenský reprezentant, časopis Rehabilitácia. Všech deset vybraných odborných časopisů je v ČR dostupných.

Mezi další často užívané EIZ patří webové stránky odborných společností. Profesionální organizace na nich většinou formulují vize a cíle svého působení, informují své členy o dění v oboru (nejčastěji v oblasti legislativy, standardů péče, výsledků nejnovějších výzkumů, doporučení pro klinickou praxi atd.). Poskytují informace o plánovaných odborných kurzech, přednáškách, zveřejňují odkazy na zájmové skupiny, upozornění na novinky v literatuře atd. Webové stránky mohou sloužit též k informování laické veřejnosti a k propagaci oboru. V práci jsou zmíněny webové stránky českých organizací, následují webové stránky významných zahraničních fyzioterapeutických odborných společností, udávající v současné době směr v oboru.

Specializovanou knihovnou pro zajištění informační podpory pro rozvoj vědy a vzdělávání v medicíně a jí příbuzných oborech je v ČR Národní lékařská knihovna. Její uživatelé mohou kromě jiných knihovnických a informačních služeb využít rovněž vzdálený přístup k mnoha informačním pramenům, tedy bez omezení vzdáleností, navíc dvacet čtyři hodin denně, sedm dní v týdnu.<sup>3</sup>

Ze zpracovaného přehledu vyplývá, že z hlediska dostupnosti EIZ je informační zajištění oboru fyzioterapie v ČR dostačující, a až na malé výjimky<sup>4</sup> se příliš neliší od situace ve vyspělých oblastech světa. Nezbytnou podmínkou je znalost angličtiny. Jistě zajímavých tématem dalšího výzkumu by bylo, nakolik jsou tyto zdroje fyzioterapeutů v ČR využívány a zda jsou o nich informováni, případně jaké zdroje informací používají k naplnění svých informačních potřeb.

---

<sup>3</sup> Kromě NLK jsou EIZ pro fyzioterapii přístupné také ve Vědecké lékařské knihovně IKEM, Knihovně Akademie věd ČR, v Ústavu vědeckých informací 1. LF UK a VFN, Ústavu vědeckých informací 2. LF UK, Centru vědeckých informací 3. LF UK, Knihovně Univerzity Palackého Olomouc, Knihovně univerzitního kampusu Masarykovy univerzity v Brně, Akademické knihovně Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a Univerzitní knihovna Ostravské univerzity.

<sup>4</sup> Například profesní organizace v USA, UK, Austrálii a další, poskytují svým členům přístup k některým EIZ zdarma, v rámci členství.

## 8 Seznam použité literatury:

AMED, 2017. *AMED: Allied and Complementary Medicine* [online]. Ovid Technologies, Inc. [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <http://www.ovid.com/site/catalog/databases/12.jsp>

American Journal of Physical Medicine & Rehabilitation: About the Journal, 2017. *LWW: Journals* [online]. Lippincott Williams & Wilkins, US [cit. 2017-07-16]. Dostupné z: <http://journals.lww.com/ajpmr/Pages/aboutthejournal.aspx>

BURRY, Tracy, 2003. *Evidence Best Practice: - an overview* [online]. London: WCPT [cit. 2017-06-03]. Dostupné z: <http://www.wcpt.org/sites/wcpt.org/files/files/KN-EBP-Overview.pdf>

CELBOVÁ, Ludmila, 2003. Elektronický zdroj. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR [cit. 2017-06-11]. Dostupné z: [http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc\\_number=000000872&local\\_base=KTD](http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000872&local_base=KTD).

CINAHL Database, 2017. *INDEX to nursing and Allied Health: EBSCO Health* [online]. EBSCO Industries, Inc. [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <https://health.ebsco.com/products/the-cinahl-database/allied-health-nursing>

Cochrane Library, c1999-2017. *About the Cochrane Library* [online]. John Wiley [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <http://www.thecochranelibrary.com/view/0/AboutTheCochraneLibrary.html>

COSTA, L., A. MOSELEY, C. SHERRINGTON, C. MAHER, R. HERBERT a M. ELKINS, 2010. Core Journals That Publish Clinical Trials of Physical Therapy Interventions. *Physical Therapy*. **90**(11), 1631-1640, s.1631–1640. DOI: 10.2522/ptj.20090419. Dostupné také z: <https://academic.oup.com/ptj/article-lookup/doi/10.2522/ptj.20090419>

DICENSO, Alba, 2009. Accessing preappraised evidence: fine-tuning the 5S model into a 6S model. *Annals of Internal Medicine* [online]. **151**(6), 3- [cit. 2017-06-25]. DOI: 10.7326/0003-4819-151-6-200909150-02002. ISSN 0003-4819. Dostupné z: <http://annals.org/article.aspx?doi=10.7326/0003-4819-151-6-200909150-02002>

Elsevier: Journals, 2017. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation* [online]. Amsterdam: Elsevier B.V. [cit. 2017-07-16]. Dostupné z: <https://www.journals.elsevier.com/archives-of-physical-medicine-and-rehabilitation>

Elsevier: Journals, 2017. *Journal of Physiotherapy* [online]. Elsevier B.V. [cit. 2017-07-16].  
Dostupné z: <https://www.journals.elsevier.com/journal-of-physiotherapy>

Embase: Elsevier, 2017. *Embase: Biomedical research* [online]. Elsevier [cit. 2017-07-10].  
Dostupné z: <http://www.elsevier.com/online-tools/embase>

FABIÁN, Ondřej, 2012. *Elektronické informační zdroje* [online]. In: . Zlín [cit. 2017-06-10].  
Dostupné z: <http://texty.jinonice.cuni.cz/studijni-texty>

FELL, Dennis, Judy BURNHAM a Jon DOCKERY, 2013. Determining where physical therapists get information to support clinical practice decisions. *Health Information & Libraries Journal* [online]. **30**(1), 35-48 [cit. 2016-10-29]. DOI: 10.1111/hir.12010. ISSN 14711834. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/hir.12010>

FELL, Dennis, Judy BURNHAM, Melanie BUCHANAN, Heidi HORCHEN a Joel SCHERR, 2011. Mapping the core journals of the physical therapy literature. *Journal of the Medical Library Association : JMLA* [online]. **99**(3), 202-207 [cit. 2016-10-29]. DOI: 10.3163/1536-5050.99.3.007. ISSN 15365050. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3133899/>

Fyzioterapeuti.cz, 2017. *Fyzioterapeuti.cz: Fyzioterapeuti Sobě* [online]. © Fyzioterapeuti.cz [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <https://sites.google.com/a/fyzioterapeuti.cz/fyzio2011/yxcvbnm123lkjhgfdsa>

JAROLÍMKOVÁ, Adéla, 2004. Evidence based medicine a její vliv na činnost lékařských a informačních středisek. *Národní knihovna* [online]. **15**(2), 75-81 [cit. 2017-07-2]. Dostupné z: WWW: <<http://full.nkp.cz/nkkcr/Nkkcr0402/0402075.html>>.

JETTE, D.U. a K. BACON, 2015. Evidence-based practice: beliefs, attitudes, knowledge, and behaviors of physical therapists. *Colombia Medica* [online]. **46**(1), 33-40 [cit. 2017-06-03]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4437285/>

JOHN WILEY & SONS, INC, 1999-2017. CENTRAL. JOHN WILEY & SONS, INC. *Cochrane Library: Cochrane Central Register of Controlled Trials* [online]. Hoboken: John Wiley, 2017 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <http://www.cochranelibrary.com/about/central-landing-page.html>

KRČÁL, Martin, 2013. *Elektronické informační zdroje: úvod do problematiky* [online prezentace]. In: . Brno: KISK FF MU [cit. 2017-06-21]. Dostupné z: <<https://is.muni.cz/el/1421/podzim2013/VIKBA20/>>.

KRONENFELD, Michael, Priscilla STEPHENSON, Barbara NAIL-CHIWE TALU et al., 2007. Review for librarians of evidence-based practice in nursing and the allied health professions in the United States. *Journal of the Medical Library Association : JMLA* [online]. **95**(4), 394-407 [cit. 2017-06-03]. DOI: 10.3163/1536-5050.95.4.394. ISSN 1536-5050. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2000778/>

MAHER, Christopher, Anne MOSELEY, Catherine SHERRINGTON a Rob HERBERT, 2009. Core journals of evidence-based physiotherapy practice. *Physiotherapy Theory and Practice* [online]. **17**(3), 143-151 [cit. 2017-06-10]. DOI: 10.1080/095939801317077605. ISSN 0959-3985. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/095939801317077605>

MAREČKOVÁ, Jana a Věra KLUGAROVÁ, 2015. *Evidence-Based Healthcare: Zdravotnictví založené na vědeckých důkazech* [online]. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 93 s. [cit. 2017-06-03]. ISBN ISBN 978-80-244-4781-0. Dostupné z: [http://cebhc.upol.cz/upload/soubory/monografie/ebhc\\_ekniha\\_2015.pdf](http://cebhc.upol.cz/upload/soubory/monografie/ebhc_ekniha_2015.pdf)

*Medline* [online], 2017. National Library of Medicine [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <http://ovidsp.ovid.com/ovidweb.cgi?T=JS&MODE=ovid&PAGE=main&am...>

MICHALEFF, Z., L. COSTA, A. MOSELEY, C. MAHER, M. ELKINS, R. HERBERT a C. SHERRINGTON, 2011. CENTRAL, PEDro, PubMed, and EMBASE Are the Most Comprehensive Databases Indexing Randomized Controlled Trials of Physical Therapy Interventions. *Physical Therapy* [online]. **91**(2), 190-197 [cit. 2016-10-29]. DOI: 10.2522/ptj.20100116. ISSN 00319023. Dostupné z: <http://ptjournal.apta.org/cgi/doi/10.2522/ptj.20100116>

MOSELEY, Anne, Catherine SHERRINGTON, Mark ELKINS, Robert HERBERT a Christopher MAHER, 2009. Indexing of randomised controlled trials of physiotherapy interventions: a comparison of AMED, CENTRAL, CINAHL, EMBASE, Hooked on Evidence, PEDro, PsycINFO and PubMed [online]. *Physiotherapy*. **95**(3), 151-156 [cit. 2017-07-10]. DOI: 10.1016/j.physio.2009.01.006. ISSN 00319406. Dostupné také z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0031940609000261>

- NLK: Databáze, 2016. *CINAHL Complete* [online]. NLK [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <https://nlk.cz/2016/10/cinahl-complete/>
- PAPÍK, Richard, 2011. *Strategie vyhledávání informací a elektronické informační zdroje*. 1. vydání. Brno: Tribun EU, s. 55-56, 169 s. ISBN 987-80-7399-338-2.
- Physiotherapy Evidence Database, 2017. *PEDro: Physiotherapy Evidence Database* [online]. University of Sydney [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <https://www.pedro.org.au/>
- TILSON, Julie, Sandra KAPLAN a Janet HARRIS, 2011. Sicily statement on classification and development of evidence-based practice learning assessment tools. *BMC Medical Education* [online]. **11**(1) [cit. 2017-06-10]. DOI: 10.1186/1472-6920-11-78. ISSN 1472-6920. Dostupné z: <http://bmcmededuc.biomedcentral.com/articles/10.1186/1472-6920-11-78>
- TURNER, Patricia a T. ALLAN WHITFIELD, 2009. A multivariate analysis of physiotherapy clinicians' journal readership. *Physiotherapy Theory and Practice* [online]. **12**(4), 221-230 [cit. 2017-06-10]. DOI: 10.3109/09593989609036439. ISSN 0959-3985. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.3109/09593989609036439>
- TURNER, Pat a T.W. WHITFIELD, 1997. Physiotherapists' use of evidence based practice: a cross-national study. *Physiother. Res. Int.* [online]. **2**(1), 17-29 [cit. 2017-06-03]. DOI: 10.1002/pri.76. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1002/pri.76>
- UNIFY ČR: Koncepce oboru, 2015. *Unie fyzioterapeutů ČR* [online]. [cit. 2017-06-11]. Dostupné z: <http://www.unify-cr.cz/o-nas-koncepce-oboru>
- WAKIJI, E., 1997. Mapping the literature of physical therapy. *Bulletin of the Medical Library Association* [online]. **85**(3), 284–288 [cit. 2017-06-10]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC226272/pdf/mlab00096-0074.pdf>



## 8.1 Citace vybraných elektronických časopisů (abecedně):

1. *American journal of physical medicine & rehabilitation*. Baltimore : Williams & Wilkins, c1988- . ISSN: 0894-9115; 1537-7385 (elektronická verze).
2. *Archives of physical medicine and rehabilitation*. Philadelphia : W.B. Saunders, 1953- . ISSN: 0003-9993; 1532-821X (elektronická verze).
3. *Clinical Rehabilitation [elektronický zdroj]*. London : Sage Publications, Inc., 2008-. ISSN: 0269-2155; 1477-0873 (elektronická verze).
4. *European journal of physical and rehabilitation medicine*. Torino : Minerva Medica, 2008- . ISSN: 1973-9087; 1973-9095 (elektronická verze).
5. *Journal of physiotherapy*. Hawthorn, Vic. : Australian Physiotherapy Association, 2010- . ISSN: 1836-9553; 1836-9561 (elektronická verze).
6. *Manual therapy: an international journal of musculoskeletal therapy : official journal of the Manipulation Association of Chartered Physiotherapists*. Edinburgh : Churchill Livingstone, 1995- . ISSN: 1356-689X; 1532-2769 (elektronická verze).
7. *Physical therapy*. Alexandria : American Physical Therapy Association, 1964- . ISSN: 0031-9023; 1538-6724 (elektronická verze).
8. *Physiotherapy*. London : Chartered Society of Physiotherapy, 1948- . ISSN: 0031-9406; 1873-1465 (elektronická verze).
9. *Rehabilitace a fyzikální lékařství*. Praha : Česká lékařská společnost J.E. Purkyně, 1994- . ISSN: 1211-2658; 1805-4552 (elektronická verze).
10. *Rehabilitácia: časopis pre otázky liečebnej a pracovnej rehabilitácie*. Bratislava : Liečreh Gúth, 1963- . ISSN: 0375-0922 (elektronická verze).

## 8.2 Citace vybraných databází (abecedně):

*AMED Allied and Complementary Medicine* [online]. New York: Ovid Technologies, 2012 - [cit. 2017-04-27]. Dostupné z: <http://www.ovid.com/site/catalog/databases/12.jsp>

*CINAHL Database* [online]. Ipswich: EBSCO Information Services [cit. 2017-04-27]. Dostupné z: <https://health.ebsco.com/products/the-cinahl-database/allied-health-nursing>.

*Cochrane Library: Cochrane Central Register of Controlled Trials* [online]. Hoboken: John Wiley & Sons, Inc. 1999-2017 [cit. 2017-04-27]. Dostupné z: <http://www.cochranelibrary.com/about/central-landing-page.html>

*Embase: Biomedical research* [online]. Amsterdam: Elsevier, 2017 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <http://www.elsevier.com/online-tools/embase>

*Medline* [online]. National Library of Medicine, 2016 - [cit. 2017-04-27]. Dostupné z: <http://ovidsp.ovid.com/ovidweb.cgi?T=JS&MODE=ovid&PAGE=main&am>

*PEDro: Physiotherapy Evidence Database* [online]. The George Institute for Global Health, 2016 - [cit. 2017-04-27]. Dostupné z: <http://www.pedro.org.au>

## 9 Seznam obrázků:

Obr. 1 Vztah klinické praxe, vědeckých důkazů a samotných pacientů.....	18
Obr. 2 Analýza obsahu PEDro aktualizovaná k 9. lednu 2017.....	27
Obr. 3 Analýza obsahu PEDro, oblasti indexování.. ..	27
Obr. 4 Celkové PEDro skóre.. ..	28
Obr. 5 Počet nových Pedro vyhledávání prováděných každý měsíc v průběhu roku 2016.....	28
Obr. 6 Journal of Physiotherapy .....	32
Obr. 7 Physical Therapy .....	32

## **10 Seznam tabulek:**

Tabulka 1 Přehled deseti vybraných časopisů pro fyzioterapii .....	38
Tabulka 2 EIZ jednotlivých fakult poskytujících pregraduální vzdělávání.....	58
Tabulka 3 Srovnávací tabulka jednotlivých databází .....	60
Tabulka 4 Univerzity a NLK a zastoupení jednotlivých databází .....	63
Tabulka 5 Dostupnost vybraných odborných časopisů v ČR.....	66

## **11 Seznam použitých zkratek:**

AMED – Allied and Complementary Medicine Database

AMLAR – Asociación Médica Latinoamericana de Rehabilitación

APA – Australian Physiotherapy Association

APTA – American Physical Therapy Association

AV ČR – Akademie věd České republiky

Bc. – bakalářský typ studia

CAS – Chemical Abstracts Service

CEBP – The Centre of Evidence-Based Physiotherapy

CENTRAL – Cochrane Central Register of Controlled Trials

CINAHL – Cumulative Index of Nursing and Allied Health Literature

CSP – Chartered Society for Physiotherapy

CŽV – celoživotní vzdělávání

ČSL JEP – Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně

ČR – Česká republika

ČVUT – České vysoké učení technické

EBM – Evidence Based Medicine

EBP – Evidence Based Physiotherapy

EBP – Evidence Based Practise

EIZ – elektronické informační zdroje

FSS – Fakulta sportovních studií

FTK – Fakulta tělesné kultury

FTVS UK – Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy

FZS – Fakulta zdravotnických studií

FZV – Fakulta zdravotnických věd

IF – Impakt faktor

IKEM – Institut klinické a experimentální medicíny

IPVZ – Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví

JCR – Journal Citation Reports

KAM – Komplementární a alternativní medicína

LF – Lékařská fakulta

MeSH – Medical Subject Headings

Mgr. – magisterský typ studia

MU – Masarykova univerzita v Brně

MZ ČR – Ministerstvo zdravotnictví České republiky

NCO NZO – Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů

NLK – Národní lékařská knihovna

NLM – National Library of Medicine

NZSP – New Zealand Society of Physiotherapists

OSU – Ostravská univerzita

PEDro – Physiotherapy Evidence Database

PEZ UK – Portál elektronických informačních zdrojů Univerzity Karlovy

PTJ – Physical Therapy Journal

ÚISK – Ústav informačních studií a knihovnictví

UJEP – Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem

UNIFY – Unie fyzioterapeutů

UP – Univerzita Palackého

VOŠ – Vyšší odborná škola

VŠ – Vysoká škola

WCPT – World Confederation for Physical Therapy

WoS – Web of Science

ZČU – Západočeská univerzita

ZFS – Zdravotně sociální fakulta

## **12 Příloha I.: Vysoké školy zajišťující pregraduální studium fyzioterapie v ČR**

Pregraduální příprava v oboru fyzioterapie v ČR probíhá ve dvou stupních: tříletý bakalářský a navazující dvouletý magisterský typ studia, převážně ve formě prezenčního studia. Výuka je zajišťována těmito institucemi:

**Univerzita Karlova** (fakulty UK se studijními programy fyzioterapie):

**1. Lékařská fakulta UK (1. LF UK) - Bc. i Mgr.**

**2. Lékařská fakulta UK (2. LF UK) - Bc. i Mgr.**

**3. Lékařská fakulta UK (3. LF UK) - Bc. i Mgr.**

**Fakulta tělesné výchovy a sportu UK (FTVS UK) - Bc. i Mgr.**

**ČVUT: Fakulta biomedicínského inženýrství - Bc.**

**Západočeská univerzita v Plzni (ZČU): Fakulta zdravotnických studií - Bc.**

**Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích: Zdravotně sociální fakulta - Bc.**

**Masarykova univerzita (MU) v Brně: Fakulta sportovních studií - Bc., prezenčně**

**Masarykova univerzita (MU) v Brně: Lékařská fakulta - Bc., prezenčně**

**Univerzita Palackého: Fakulta tělesné kultury - Bc. i Mgr.**

**Univerzita Palackého: Fakulta zdravotnických věd - Bc. i Mgr.**

**Ostravská univerzita: Lékařská fakulta, katedra rehabilitace - Bc. i Mgr.**

**Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem: Fakulta zdravotnických studií: - Bc. prezenčně, kombinovaně i CŽV**



## 13 Příloha II.: EIZ jednotlivých fakult poskytujících pregraduální vzdělávání

	Univerzita	Studijní program	EIZ
1.	1. LF UK	Bc. i Mgr.	<a href="https://uvi.lf1.cuni.cz/e-zdroje">https://uvi.lf1.cuni.cz/e-zdroje</a>
2.	2. LF UK	Bc. i Mgr.	<a href="https://knihovna.lf2.cuni.cz/abc-databaze">https://knihovna.lf2.cuni.cz/abc-databaze</a>
3.	3. LF UK	Bc. i Mgr.	<a href="http://pez.cuni.cz//prehled/fakulta.php?lang=cs&amp;id=32">http://pez.cuni.cz//prehled/fakulta.php?lang=cs&amp;id=32</a>
4.	FTVS UK	Bc. i Mgr.	<a href="http://www.ftvs.cuni.cz/FTVS-552.html">http://www.ftvs.cuni.cz/FTVS-552.html</a> <a href="http://pez.cuni.cz/prehled/obor.php?lang=cs&amp;id=14">http://pez.cuni.cz/prehled/obor.php?lang=cs&amp;id=14</a>
5.	ČVUT: Fakulta biomedicínskéh o inženýrství	Bc., prezenčně	<a href="http://knihovna.cvut.cz/cs/vyhledavani/prehled-databazi/katalog-informacnich-zdroju">http://knihovna.cvut.cz/cs/vyhledavani/prehled-databazi/katalog-informacnich-zdroju</a>
6.	ZČU: Fakulta zdravotnických studií	Bc., prezenčně	<a href="http://knihovna.zcu.cz/elektronicke-informacni-zdroje/">http://knihovna.zcu.cz/elektronicke-informacni-zdroje/</a> <a href="http://knihovna.zcu.cz/elektronicke-informacni-zdroje/dleoboru.html?obor=70">http://knihovna.zcu.cz/elektronicke-informacni-zdroje/dleoboru.html?obor=70</a>
7.	Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích: Zdravotně sociální fakulta	Bc., prezenčně	<a href="http://www.lib.jcu.cz/e-zdroje/oborove-deleni-1/medicina-a-psychologie">http://www.lib.jcu.cz/e-zdroje/oborove-deleni-1/medicina-a-psychologie</a> <a href="http://www.lib.jcu.cz/e-zdroje/seznam-dle-abecedy">http://www.lib.jcu.cz/e-zdroje/seznam-dle-abecedy</a>
8. + 9.	MU v Brně: - Fakulta sportovních studií	Bc., prezenčně	<a href="https://ezdroje.muni.cz/">https://ezdroje.muni.cz/</a> <a href="https://ezdroje.muni.cz/prehled/obor.php?lang=cs&amp;id=14">https://ezdroje.muni.cz/prehled/obor.php?lang=cs&amp;id=14</a>

	- Lékařská fakulta	Bc., prezenčně	
10.	Univerzita Palackého:	Bc. i Mgr. navazující, prezenčně	<a href="http://ezdroje.upol.cz/prehled/obor.php?lang=cs&amp;id=8">http://ezdroje.upol.cz/prehled/obor.php?lang=cs&amp;id=8</a>
11.	- Fakulta tělesné kultury - Fakulta zdravotnických věd		<a href="http://ezdroje.upol.cz/prehled/obor.php?lang=cs&amp;id=18">http://ezdroje.upol.cz/prehled/obor.php?lang=cs&amp;id=18</a>
12.	Ostravská univerzita: Lékařská fakulta, katedra rehabilitace	Bc. + navazující Mgr.	<a href="http://knihovna.osu.cz/e-zdroje/">http://knihovna.osu.cz/e-zdroje/</a> <a href="http://archivesphysiotherapy.biomedcentral.com/">http://archivesphysiotherapy.biomedcentral.com/</a>
13.	UJEP: Fakulta zdravotních studií	Bc. – prezenčně i kombinova -ně, CŽV	<a href="http://knihovna.ujep.cz/index.php/informacni-zdroje-vk/elektronicke-zdroje/abecedne">http://knihovna.ujep.cz/index.php/informacni-zdroje-vk/elektronicke-zdroje/abecedne</a>

*Tabulka 2 EIZ jednotlivých fakult poskytujících pregraduální vzdělávání*

## 14 Příloha III.: Srovnávací tabulka jednotlivých databází

	<b>AMED</b>	<b>MEDLINE</b>	<b>EMBASE</b> (Excerpta Medica Database)	<b>PEDRo</b> (Physiotherapy evidence database)	<b>CINAHL, (CINAHL Plus)</b>	<b>The Cochrane Central Register of Controlled Trials (CENTRAL)</b>
Producent:	The Health Care Information Service (British Library): (Zdravotnická informační služba Britské knihovny)	U.S. National Library of Medicine  (Národní knihovna pro medicínu USA)	Elsevier	Centre for Evidence-Based Physiotherapy (CEBP) v rámci instituce The George Institute for Global Health	EBSCO Industries, Inc. (od roku 2003)	John Wiley & Sons
Platforma:	Ovid	OvidMD, Ovid	Ovid	Volně dostupná databáze	EBSCO Host	Součástí Cochrane Library; databáze je dostupná ze stránek producenta v rámci Wiley Online Library  Přes platformu Ovid
Specializace:	Alternativní & komplementární medicína (včetně fyzioterapie); paliativní medicína.	Alternativní & komplementární medicína.	Alternativní & komplementární medicína. Medicína založená na důkazu (EBM) a asi 20 dalších.	Randomizované studie, systematické přehledy a pokyny pro klinickou praxi z oboru fyzioterapie.	Ošetrovatelství a příbuzné lékařské obory	Databáze specializovaná na randomizované kontrolní studie v medicíně (prováděné na lidech)
Jazyk:	Angličtina	Angličtina	Angličtina	Angličtina	Angličtina	Angličtina
Frekvence:	Měsíčně	Týdně	Denně	Měsíčně	Měsíčně	Měsíčně

Pokrytí:	1985 - dosud	1966 – dosud (s doplňkovou retrospektivou od 1946)	1974 - dosud	1929 - dosud (Databáze založena 1999)	Cinahl: 1982 - dosud Cinahl Plus: 1937 - dosud	
Tezaury:	AMED/CATS (Thesaurus na základě MeSH)	MeSH	EMTREE Thesaurus Terms, Elsevier Life Science Thesaurus Emtree	PEDro codes	CINAHL Subject Headings	MeSH
Základní charakteristika	Databáze AMED je zaměřena především na evropské časopisy v anglickém jazyce. Množství časopisů v databázi je dostupné exkluzivně pouze z AMEDu (EBSCO Industries, 2017).	Databáze Medline je základní součástí volně dostupného zdroje PubMed (National Library of Medicine, 2004-).	Elsevier dále uvádí, že obsahuje veškeré tituly z databáze Medline (Elsevier B.V., 2017).	Databáze je složena z několika zdrojů <sup>1</sup> .	Databáze CINAHL zpřístupňuje knihy nebo kapitoly z knih, akademické práce, materiály z konferencí, standardizované postupy a audiovizuální dokumenty. Dále zahrnuje časopisy, právní případy, klinické inovace, kritické cesty, výzkumné nástroje a klinické studie.	Většina záznamů v CENTRALu je převzata z dalších databází, především Medline a EMBASE, nicméně množství dalších je získáno z jiných zdrojů, ať již publikovaných či nikoliv. CENTRAL u většiny záznamů zpřístupňuje abstrakt, neobsahuje však plný text (John Wiley & Sons, 1999-2017).

Tabulka 3 Srovnávací tabulka jednotlivých databází

<sup>1</sup>Základním zdrojem databáze je dar Related Therapies Field of the Cochrane Collaboration, skládající se z databáze randomizovaných studií z oboru rehabilitace, a zároveň dar detailních informací ze studií z přibližně 200 časopisů z oblasti fyzioterapie z Nederlands Paramedisch Institut. Dalšími zdroji jsou vlastní databáze Steering Committee of the Centre for Evidence-Based Physiotherapy,

automatizované vyhledávání v rámci databází Medline, EMBASE, CINAHL a PsycINFO, výsledky ručního vyhledávání každého nového vydání Cochrane Database of Systematic Reviews, Cochrane CENTRAL Register of Controlled Trials a Database of Abstracts of Reviews of Effectiveness. Posledními zdroji jsou výsledky hledání na internetu zaměřené na pokyny klinické praxe, dohledávání citací na základě systematických přehledů již obsažených v databázi PEDro a upozornění od uživatelů na studie chybějící v databázi PEDro.

## 15 Příloha IV.: Univerzity a NLK a zastoupení jednotlivých databází:

	<b>AMED</b>	<b>MEDLINE</b>	<b>EMBASE</b>	<b>PEDRo</b> (volně dostupný zdroj, bez přímé vazby na úplné texty)	<b>CINAHL</b>	<b>CENTRAL register of controlled trials (Cochrane Databases)</b>
<b>1. 1. LF UK</b>	Přes Ovid® či EBSCOhost v rámci PEZ	MEDLINE Ovid; MEDLINE Complete (EBSCOhost) v rámci PEZ	EMBASE Ovid	Volně dostupný zdroj	Academic Search Complete (EBSCOhost)	EBM Reviews (Ovid)
<b>2. 2. LF UK</b>	Přes Ovid® či EBSCOhost v rámci PEZ	MEDLINE Ovid i MEDLINE Complete (EBSCOhost) v rámci PEZ	EMBASE Ovid	Volně dostupný zdroj	Academic Search Complete (EBSCOhost)	Ovid®
<b>3. 3. LF UK</b>	Přes Ovid® či EBSCOhost v rámci PEZ	MEDLINE Ovid i MEDLINE Complete (EBSCOhost) v rámci PEZ	EMBASE Ovid	Volně dostupný zdroj	Academic Search Complete (EBSCOhost)	Ovid®

4. FTVS UK	Přes Ovid® či EBSCOhost v rámci PEZ	MEDLINE Ovid i MEDLINE Complete (EBSCOhost) v rámci PEZ	EMBASE Ovid	Volně dostupný zdroj	Academic Search Complete (EBSCOhost)	Ovid®
5. ČVUT: Fakulta biomedicínského inženýrství	---	MEDLINE v rámci EBSCOhost	---	Volně dostupný zdroj	---	---
6. ZČU: Fakulta zdravotnických studií	---	Omezeně v rámci PubMed, PubMed Central	---	Volně dostupný zdroj	Academic Search Complete (EBSCOhost)	---
7. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích: ZSF	---	Medline Complete + Medline with Fulltext (EBSCOhost);	---	Volně dostupný zdroj	Academic Search Complete (EBSCOhost)	---
8. MU:FSS	---	MEDLINE Ovid®, Medline Complete	---	Volně dostupný zdroj	Academic Search Complete (EBSCOhost)	---
9. MU: LF	---	MEDLINE Ovid®, Medline Complete	---	Volně dostupný zdroj	Academic Search Complete (EBSCOhost)	---
10. UP: ZSV	---	MEDLINE Ovid / Complete	---	Volně dostupný zdroj	Academic Search Complete (EBSCOhost)	EBM Reviews (Ovid)

<b>11. UP: FTK</b>	---	MEDLINE Ovid / Complete	---	Volně dostupný zdroj	Academic Search Complete (EBSCOhost)	EBM Reviews (Ovid)
<b>12. OSU: Lékařská fakulta, katedra rehabilitace</b>	---	MEDLINE Complete	---	Volně dostupný zdroj	CINAHL Plus with Full Text; Academic Search Complete (EBSCOhost)	---
<b>13. UJEP: FZS</b>	---	MEDLINE Complete (EBSCOhost)	---	Volně dostupný zdroj	Academic Search Complete (EBSCOhost)	---
<b>NLK Praha</b>	---	MEDLINE Complete (EBSCOhost)	EMBASE Ovid	Volně dostupný zdroj	CINAHL Complete (via EBSCOhost)	EBM Reviews (Ovid)

*Tabulka 4 Univerzity a NLK a zastoupení jednotlivých databází*

## 16 Příloha V.: Dostupnost vybraných odborných časopisů v ČR

	Název časopisu:	ISSN:	Dostupnost v ČR
1.	<b>Journal of Physiotherapy</b>	1449-2059  1836-9561	<p>Fulltexty od roku 1955 volně přístupné online. Elsevier, Australian Physiotherapy Association (APA). Open access od roku 2010.</p> <p>1955–2009 jako Australian journal of physiotherapy / The Australian Physiotherapy Association 2010 – dosud jako Journal of physiotherapy / Australian Physiotherapy Association</p> <p>Od roku 2016 APA sponzoruje publikování veškerého obsahu Journal of Physiotherapy s otevřeným přístupem v režimu open-access. Všechny minulé, současné i budoucí články v časopisech proto budou volně přístupné, bez autorských poplatků za zveřejnění.</p> <p><a href="https://www.journals.elsevier.com/journal-of-physiotherapy">https://www.journals.elsevier.com/journal-of-physiotherapy</a> <a href="http://www.journalofphysiotherapy.com/">http://www.journalofphysiotherapy.com/</a></p>
2.	<b>Archives of physical medicine and rehabilitation</b>	0003-9993  1532-821X	<p>Volně dostupné fulltexty od č. 76 (1995 – dosud) s embargem 26 měsíců.</p> <p>Na: <a href="http://www.archives-pmr.org/issues">http://www.archives-pmr.org/issues</a></p>
3.	<b>Physiotherapy</b>	0031-9406	<p>Fulltexty dostupné v ČR (od sv. 81, č.1, 1995 – dosud): Jihočeská univerzita Č. Budějovice, 1., 2. a 3. LF UK Praha, Universita Palackého Olomouc; Moravská Zemská knihovna, NK ČR; Knihovna IKEM, Knihovny AV ČR.</p>
4.	<b>Clinical Rehabilitation</b>	0269-2155	<p>Dostupné via ProQuest do roku 2015 (1. 1. 1998 – 12. 1. 2015) Moravská Zemská knihovna, NLK a Knihovny AV ČR, Jihočeská univerzita v Č. Budějovicích, UP Olomouc, 1. LF, 2. LF i 3. LF UK Praha.</p>



5.	<b>Physical therapy</b>	0031-9023	<p>Dříve jako: Journal of the American Physical Therapy Association Domovská stránka: <a href="https://academic.oup.com/ptj/issue">https://academic.oup.com/ptj/issue</a></p> <p>Přístup v ČR: Placený <b>via ProQuest</b> (v rámci campus wide licence) fulltexty dostupné od 5. 1. 1996 – dosud. 1., 2. a 3. LF UK Praha, Universita Palackého Olomouc – studenti a zaměstnanci fakulty od sv. 76 (1996) - dosud. Physical Therapy via <b>EBSCO Host</b> – 1. 1. 2000 – 31. 1. 2016 <b>cestou MEDLINE Complete (např. NLK)</b>, 1. 1. 2000 – 12. 1. 2016 prostřednictvím <b>CINAHL Complete</b> či <b>Academic Search Complete. (via ProQuest)</b> fulltexty dostupné od 5. 1. 1996 – dosud. Olomouc, 1.,2. a 3. LF UK Praha.</p>
6.	<b>Manual therapy</b>	1356-689X	<p>Přístup k plným textům: Univerzitní knihovny: Brno, České Budějovice, Olomouc, 1., 2. i 3. LF UK Praha; NK ČR, Moravská zemská knihovna; Knihovna IKEM Knihovny AV ČR</p>
	Od roku 2017 nově jako: <b>Musculoskeletal Science and Practice</b>	1532-2769	<p><b>Musculoskeletal Science and Practice:</b> České Budějovice, Olomouc, 1., 2. i 3. LF UK Praha; NK ČR, Moravská zemská knihovna; Knihovna IKEM Knihovny AV ČR</p>
7.	<b>European journal of physical and rehabilitation medicine</b>	1973-9087	<p>Volně přístupné fulltexty od roč. 34, sv. 1 (1998) – dosud na domovských stránkách: <a href="http://www.minervamedica.it/en/journals/europa-medicophysica/index.php">http://www.minervamedica.it/en/journals/europa-medicophysica/index.php</a></p>
8.	<b>American journal of physical medicine &amp; rehabilitation</b>	0894-9115	<p>Licencovaný přístup v ČR: Knihovna Univerzity Palackého Olomouc, fulltext od roku 2000 – dosud, Centrum vědeckých informací 3. LF UK Praha, fulltext od roč. 67, č. 1 (1988) – dosud Vědecká lékařská knihovna IKEM, Praha, fulltext od roč. 75, č. 1 (1996) – dosud</p>

9.	<b>Rehabilitace a fyzikální lékařství</b> (Rehabilitation & Physical Medicine)	1805-4552	Přístup: fulltexty od 1.2.2011 prostřednictvím EBSCO Databází ( <b>Academic Search Research &amp; Development, Academic Search Ultimate, Academic Search Complete</b> ) NLK Praha pro uživatele NLK; zaměstnanci a uživatelé Knihovny AV ČR; Vědecká lékařská knihovna IKEM, Praha; Moravská zemská knihovna, Brno; NK ČR, Praha; Akademická knihovna Jihočeské Univerzity a Biologické centrum AV ČR v Českých Budějovicích (v rámci internetové sítě univerzitního kampusu); Univerzita Palackého v Olomouci; UK v Praze (Institut vědeckých informací 1. LF UK, UVI 2. LF UK a Centrum vědeckých informací 3. LF, Přírodovědecká fakulta UK Praha).
10.	<b>Rehabilitácia : časopis pre otázky liečebnej a pracovnej rehabilitácie</b>	0375-0922	Přístup: fulltexty volně přístupné na domovských stránkách, od roku 1963 – dosud, kromě posledního ročníku. <a href="http://www.rehabilitacia.sk/content/view/15/40/lang,sk">http://www.rehabilitacia.sk/content/view/15/40/lang,sk</a>

*Tabulka 5 Dostupnost vybraných odborných časopisů v ČR*